

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona – Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 7/10), na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona na 75. sjednici, održanoj 27.10.2016. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Analiza djelatnosti i usluga socijalne zaštite u kadrovskom, finansijskom i materijalno-tehničkom stanju ustanova na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2014.-2015. godina.

II.

Analiza iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-_____/16.
Datum, 27.10.2016. godine
Z e n i c a

PREMIJER

Miralem Galijašević

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,
1x Stručna služba Skupštine,
1x Društvo socijalnih radnika Zeničko-dobojskog kantona
(putem Ministarstva),
1x a/a.

ANALIZA
djelatnosti i usluga socijalne zaštite u kadrovskom, finansijskom i materijalno-
tehničkom stanju ustanova na području Zeničko-Dobojskog kantona
za period 2014-2015. godina

Zenica, oktobar 2016. godine

SADRŽAJ

PREDGOVOR	3
METODOLOGIJA.....	4
SOCIJALNA ZAŠTITA U BOSNI I HERCEGOVINI – TRENUTNO STANJE I NAČIN FUNKCIONISANJA	5
ZAKONSKO UREĐENJE SOCIJALNE ZAŠTITE U ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU	7
USTANOVE SOCIJALNE ZAŠTITE U ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU	8
SOCIJALNA PRAVA KOJA SE OSTVARUJU U ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU	9
KADROVSKO STANJE USTANOVA SOCIJALNE ZAŠTITE	10
MATERIJALNO TEHNIČKA OPREMLJENOST USTANOVA SOCIJALNE ZAŠTITE	13
KORISNICI SOCIJALNIH PRAVA U ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU	14
FINANSIRANJE USTANOVA I PRAVA IZ SOCIJALNE ZAŠTITE	17
Finansiranje iz Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine	18
Finansiranje socijalnih prava iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona	19
Detaljan pregled broja korisnika ostvarenih socijalnih prava na području Ze-Do kantona	23
Finansiranje socijalnih prava iz općinskih Bužeta.....	26
KUMULATIVNA IZDVAJANJA ZA SOCIJALNA PRAVA IZ BUDŽETA KANTONA I OPĆINSKIH BUDŽETA.....	27
NADZOR, MONITORING I EVALUACIJA.....	30
ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	31
PREPORUKE	33

PREDGOVOR

Sa ciljem kontinuiranog praćenja stanja i unapređenja oblasti socijalne zaštite, izrada Analize djelatnosti i usluga socijalne zaštite u kadrovskom, finansijskom i materijalno-tehničkom stanju ustanova na području Zeničko-Dobojskog kantona za period 2014-2015. godina predviđena je Programom rada Vlade i Skupštine Zeničko-dobojskog kantona za 2016. godinu, kao i Programom rada Društva socijalnih radnika Zeničko-Dobojskog kantona. Analiza je rezultat konkretnog holističkog sagledavanja i komparacije podataka iz ustanova socijalne zaštite sa područja Zeničko-dobojskog kantona za period 2009-2015. godina.

S obzirom na značaj socijalne zaštite i planiranu reformu, cilj Analize je uvid u meritum teorijsko-praktične djelatnosti ustanova socijalne zaštite, utvrditi i hronološki prezentovati podatke, koristeći isključivo zvanično dostavljene podatke iz ustanova socijalne zaštite i Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-Dobojskog kantona. Posebna pažnja posvećena je utvrđivanju postojećeg stanja i komparaciji dobivenih podataka u cilju sagledavanja cjelokupnog sistema socijalne zaštite na području Zeničko-Dobojskog kantona, uočavanja nedostataka i iznalaženja mogućih rješenja za unapređenja cjelokupnog sistema socijalne zaštite. Analiza predstavlja novi pristup u planiranju i razvoju socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona, s obzirom da izrada dokumenta predstavlja primjer pozitivne prakse u profesionalnoj i stručnoj saradnji vladinog i nevladinog sektora.

Analiza djelatnosti i usluga socijalne zaštite u kadrovskom, finansijskom i materijalno-tehničkom stanju ustanova na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2014-2015. godina rezultat je stručne saradnje ustanova socijalne zaštite, Ministarstva za rad socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-Dobojskog kantona i Društva socijalnih radnika Zeničko-Dobojskog kantona, kao strukovnog udruženja. Sa ciljem izrade Analize, uz zajedničku saglasnost, formirana je stručna radna grupa za u sastavu: dr. sc. Mirnes Telalović, predsjednik radne grupe u svojstvu predsjednika Društva socijalnih radnika Ze-Do kantona i predsjednik Saveza udruženja socijalnih radnika Federacije Bosne i Hercegovine, te članovi Edin Arnaut, pomoćnik ministra ispred Ministarstva za rad socijanu politiku i izbjeglice Ze-Do kantina i Sead Brljevac, sekretar Udruženja.

Zenica, oktobar 2016. godine

METODOLOGIJA

Analitička studija postojeće legistlative i prakse koja se odnosi na oblast dječije, porodične i socijalne zaštite koristi se komparativnom metodom i bazira se na analizi sadržaja postojećih i dostupnih zakona, institucionalnih i drugih izvještaja nadležnog Ministarstva za rad socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-Dobojskog kantona i ustanova socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona. Komparativna analiza podataka upoređuje dobivene podatke u oblasti dječije, porodične i socijalne zaštite, odnosno kadrovskim, materijalno-tehničkim uslovima te dostignutom nivou socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona u smislu broja korisnika, ostvarenih prava te njihovog finansiranja za period 2009-2015. godina.

Osnovna svrha ove studije je utvrđivanje postojećeg stanja u cilju unapređenje istog u području dječije, porodične i socijalne zaštite u Zeničko-dobojskom kantonu. Specifičan cilj analize je da pruži pregled ključnih uporednih podataka o kadrovskom, materijalno-tehničkom stanju zatim dostignutom nivou socijalne zaštite u smislu broja korisnika, ostvarenih prava i finansiranja istih.

Istraživanje je obuhvatilo postojeći pravni okvir u Federaciji Bosne i Hercegovine, posebno pravni okvir Zeničko-dobojskog kantona iz oblasti dječije, porodične i socijalne zaštite. Za potrebe analize kreiran je poseban anketni upitnik koje je upućen svim ustanovama socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona za određeni vremenski okvir. Upitnikom su obuhvaćena pitanja kadrovske problematike, broja korisnika, ostvarivanje prava, finansiranja ustanove i ostvarenih prava sa svih nivoa. U upitniku nadležnim u ustanovama data je mogućnost da iznesu svoje komentare na poteškoće ili pozitivne aspekte primjene određenih zakonskih i praktičnih rješenja.

Na osnovu prikupljenog i analiziranog materijala, kreirane su komparativne tabele i grafikoni svih sagledanih segmenata i na osnovu analize ponuđeni realni zaključci i preporuke sa kojima se nastoji ponuditi adekvatan model u razvoju socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona. U svrhu generisanja pravnih i drugih rješenja primjenjivih u okolnostima bosanskohercegovačkog društva uvažavajući socio-ekonomsku situaciju, istraživački tim je prikupio brojne referentne podatke, kategorisao i kodirao raspoložive podatke u formi tabela i dijelom grafikona da bi se omogućio komparativni pregled iz kojeg proizlaze preporuke.

Svi treženi podaci od nadležnog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-Dobojskog kantona i ustanova socijalne zaštite dostavljeni su na vrijeme i uz punu saradnju.

U izradi studije Ministarstvo rada, socijanu politiku i izbjeglice Zeničko-Dobojskog kantona imalo je jednu od ključnih uloga, dajući na raspolaganje svoje kadrovske potencijalne ali i instrumente koji su korištenu u prikupljanju, analizi, sintezi dobivenih podataka i kreiranju ove studije.

1. SOCIJALNA ZAŠTITE U BOSNI I HERCEGOVINA – TRENUTNO STANJE I NAČIN FUNKCIONISANJA

Socijalna zaštita u Bosni i Hercegovini obuhvata, polazeći od njenog užeg teorijskog shvatanja tog pojma, materijalna davanja ljudima u stanju socijalne potrebe, koji zbog izloženosti različitim socijalnim slučajevima ne mogu sami sebi obezbijediti zadovoljavanje osnovnih životnih potreba. Također, obuhvata i socijalne usluge, kojima se zadovoljavaju specifične potrebe pojedinaca i određenih društvenih grupa. U organizacionom i institucionalnom smislu, socijalna zaštita je poseban sistem, uspostavljen u skladu sa ustavnim i društveno-političkim uređenjem Bosne i Hercegovine.

Na nivou države Bosna i Hercegovina i njeni organi nemaju formalno i normativno uspostavljen sistem socijalne zaštite, jer je Ustavom BiH utvrđeno da je socijalna zaštita odgovornost entiteta, te se na nivou države BiH nije razvio ni jedan vid formalne strukture koji bi imao funkciju objedinjavanja ovog sistema. Također, od strane nosilaca državne politike nisu donijete ni društvene norme koje definišu funkcije i okvirno uređuju socijalnu zaštitu u BiH. Nije donijeta strategija razvoja sistema, zajedničke smjernice, politike, zakoni i uredbe obavezujućeg karaktera. Kada su u pitanju oblast ljudskih prava i primjena međunarodnih ratifikovanih dokumenata, koji su inkorporirani u pravni sistem BiH, odgovornost imaju svi nivoi organizacije vlasti, s tim što ministarstva koja su uspostavljena pri Savjetu ministara (Ministarstvo za civilne poslove i Ministarstvo za ljudska prava) imaju uspostavljene nadležnosti koje proizilaze iz nadležnosti BiH kao države.

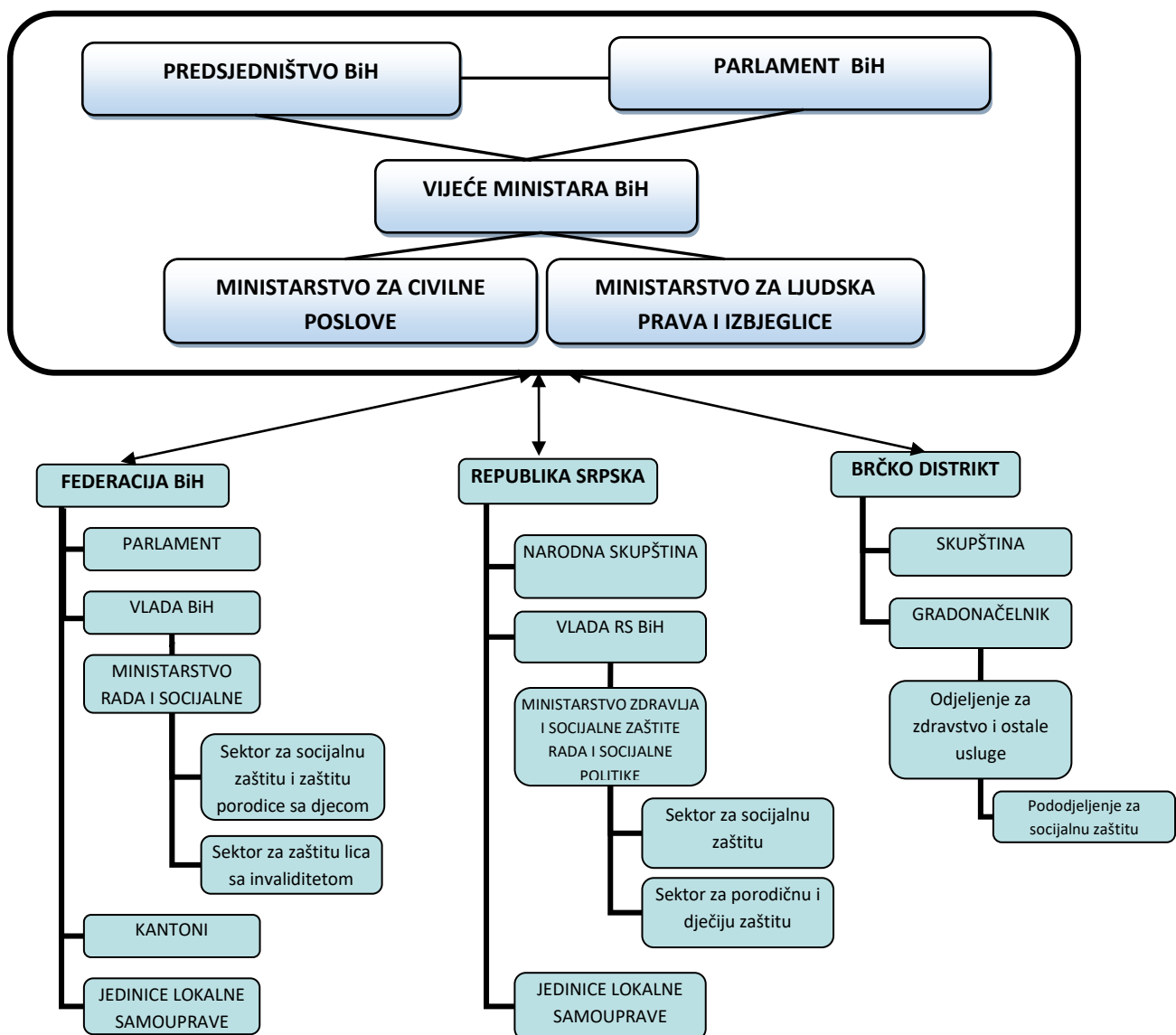
Ova ministarstva imaju određenu savjetodavnu i koordinatorsku ulogu u odnosu na međunarodne aktere, a što se tiče odnosa sa domaćim akterima socijalne zaštite, nema nikakvih zakonskih, izvršnih ili bilo kojih drugih nadležnosti.

Na državnom nivou nije formirana niti djeluje nijedna ustanova socijalne zaštite, kao ni razvojna ili savjetodavna funkcija koja je direktno u funkciji ovog sistema.

Entiteti uređuju sistem socijalne zaštite, tako da na tom nivou funkcioniše sistem socijalne zaštite u FBiH i sistem socijalne zaštite u RS. Brčko Distrikt kao jedinica lokalne samouprave ima svoj odvojen sistem uređen propisima Distrikta. Institucije BiH nemaju zakonsku obavezu, niti mogućnost da utiču na uređenje sistema u entitetima i Distriktu, da vrše bilo kakav nadzor ili kontrolu, da prate njegovo funkcionisanje, da prikupljaju podatke ili vode evidencije. Obavezujući komunikacijski kanali između sistema u entitetima i državnih institucija nisu uspostavljeni i rad ovih institucija ne utiče na stanje u entitetskim sistemima.

Ostvarivanje koordinatorskih funkcija u predviđenim poslovima, u najvećem broju slučajeva odvija se posredstvom međunarodnih organizacija, a povodom definisanja i sprovođenja projekata koji podržavaju međunarodni donatori. U takvim slučajevima, državne institucije dobijaju mandate od donatora za koordinaciju aktivnosti i praktično upravljanje projektom, putem projektnih timova, koji su sastavljeni od predstavnika institucija BiH, entiteta i Distrikta Brčko i donatora.

Shema 1. Organizaciona shema institucionalne strukture sistema socijalne zaštite u BiH

Na osnovu postojećih ustavnih i društveno političkih uslova, organizaciju i funkcionisanje socijalne zaštite u Bosni i Hercegovini, treba posmatrati i analizirati kroz entitetske sisteme, uz isticanje specifičnosti u organizaciji i nadležnostima svakog sistema. U analiziranju treba imati u vidu i zajedničke osnove predmeta i sadržaja socijalne zaštite sadržane u ranijem jedinstvenom sistemu, koje su poslužile za definisanje osnovnih principa i oblika socijalne zaštite. Uz jasne razlike među entitetskim sistemima, zajedničke osnove i rješenja su prepoznatljivi u zakonskim uređenjima u oba entiteta. Šema organizacije strukture socijalne zaštite u BiH data je na Shemi 1. i pokazuje svu složenost u uređenosti sistema i nedostatka mehanizma koordinacije među sistemima socijalne zaštite u Bosni i Hercegovini.

Analiza stanja djelatnosti i usluga socijalne zaštite u kadrovskom, finansijskom i materijalno-tehničkom stanju ustanova na području Zeničko-Dobojskog kantona rezultat je kontinuiranog sagledavanja i komparacije podataka iz ustanova socijalne zaštite sa područja Zeničko-dobojskog kantona za period 2009-2015. godina.

S obzirom na značaj socijalne zaštite i planiranu reformu cilj Analize predstavlja uvid u suštinu teorijsko-praktične djelatnosti ustanova socijalne zaštite. Nastojalo se hronološki predstaviti podatke, koristeći isključivo zvanično dostavljene podatke iz ustanova socijalne zaštite i Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Ze-Do kantona. Sagledavajući cjelokupni sistem socijalne zaštite vršena je komparacija dobivenih podataka za navedeni vremenski period te shodno tome sagledani su pozitivni aspekti sistema i uočeni njegovi nedostaci. Krajnji cilj je bio da se iniciraju moguća rješenja i daju preporuke za unapređenje cjelokupnog sistema socijalne zaštite u Ze-Do kantonu.

2. ZAKONSKO UREĐENJE SOCIJALNE ZAŠTITE U ZE-DO KANTONU

Oblast socijalnih prava korisnika socijalne zaštite uređena je federalnim i kantonalnim Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom. Ovim Zakonom propisana su osnovna socijalna prava iz socijalne i dječije zaštite, a dodatno su proširena odlukama Gradskih/Općinskih Vijeća i gradonačelnika.

Fragmentirano uređenje socijalne zaštite u FBiH i u osnovnim pravima prema korisnicima koja su spuštana na nivo kantona i općina za posljedicu imam neujednačenost u ostvarivanju prava i naknada iz socijalne zaštite, što dovodi do neravnopravnog položaja osoba u stanju socijalne potrebe na području Federacije Bosne i Hercegovine.

U FBiH oblast socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom regulisana je Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (Službene novine Federacije BiH broj: 36/99), izmjenama i dopunama navedenog Zakona (Sl.novine Federacije BiH broj: 54/04; 39/06; i 14/09). Također u primjeni je Zakon o ustanovama socijalne zaštite (Službene novine R BiH broj: 6/92, 8/93, i 13/94), Porodični zakon FBiH (Sl.novine Federacije BiH broj: 35/05 i 41/05); kao i Zakon o zaštiti od nasilja u porodici (Sl. Novine FBiH broj 22/05); Zakon o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama (Sl.novine Federacije BiH broj: 37/01; 40/02; 52/11 i 14/13); te Krivični zakon FBiH (Sl.novine Federacije BiH broj: 36/03; 37/03; 21/04; 69/04; 18/05; 42/10 i 42/11). Pored navedenih zakona pojedina pitanja iz oblasti socijalne zaštite regulisana su podzakonskim aktima od strane resornog ministarstva, tj. pravilnicima, uputstvima, instrukcijama i dr., kao što je npr. Pravilnik o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne zaštite u FBiH.

U pokušaju zakonske reforme socijalne zaštite Federalno ministarstvo za rad i socijalnu politiku je od 2009. godine u više navrata u proceduru upućivalo radne materijale i prednacrt zakona o socijalnoj zaštiti i zakon o zaštiti porodice sa djecom. Sve ove verzije zakona upućivane su kantonima koji nakon toga davali svoje primjedbe, prijedloge i sugestije.

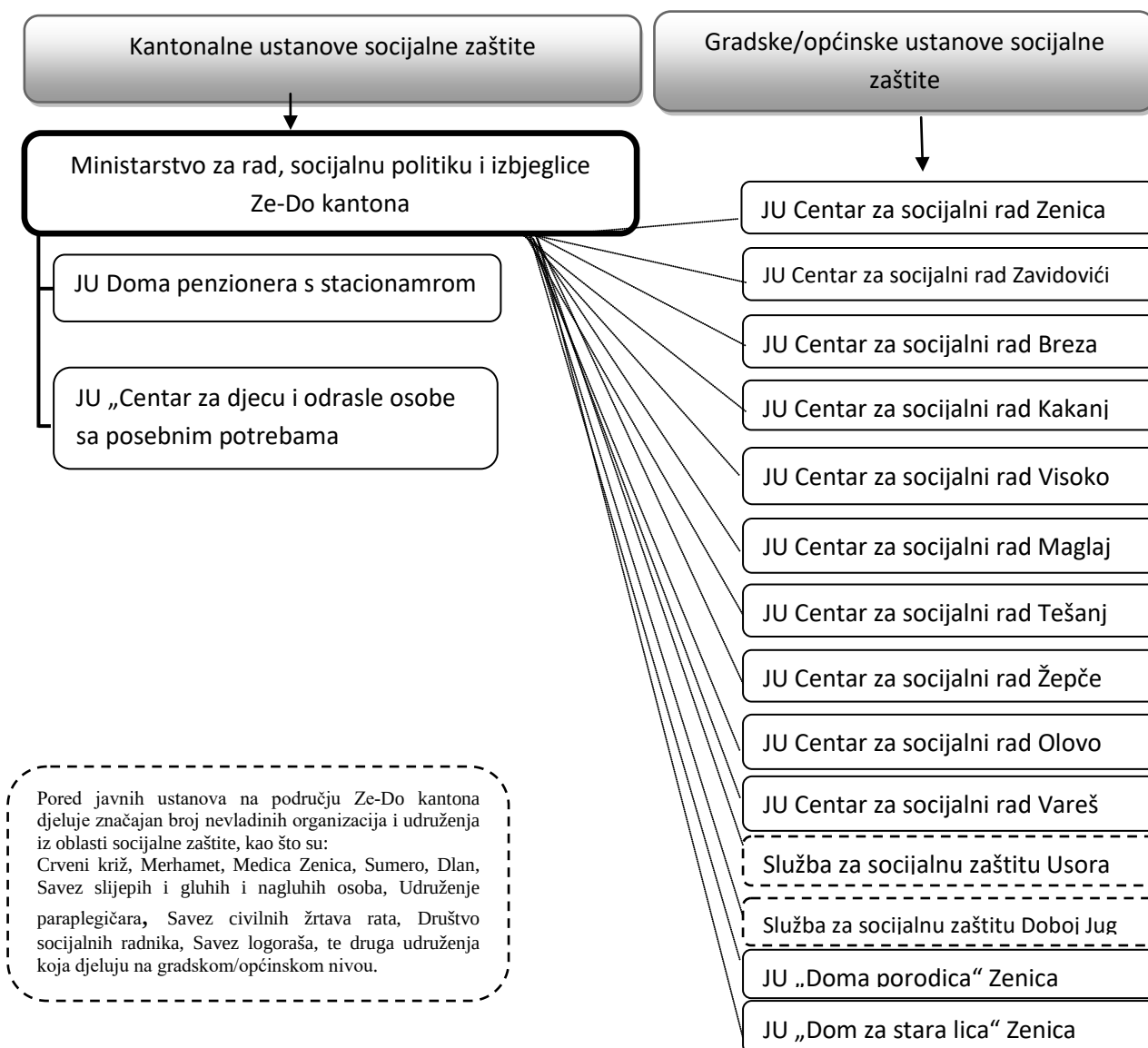
Na nivou Zeničko-dobojskog kantona oblast socijalne zaštite regulisana je Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata, zaštiti porodice sa djecom (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona broj: 13/07), i izmjenama i dopunama citiranog Zakona (Sl.novine Zeničko-dobojskog kantona 13/11; 3/15 i 2/16).

Ovim zakonima stvorene su pretpostavke za realno planiranje novčanih naknada, redovne isplate, a time i početak izgradnje održivog sistema socijalne sigurnosti građana u stanju socijalne potrebe. U skladu sa svojim mogućnostima na nivou lokalne zajednice, data je mogućnost općinama da svojim odlukama propišu proširena prava te mogućnost osnivanja ustanova iz oblasti socijalne zaštite. Na području Ze-Do kantona donesene su Odluke o sprovođenju socijalne zaštite u općinama Kakanj, Zenica, Visoko i Maglaj. Pored ovih zakonskih propisa obaveze nadležnih organa kantona su donošenje i podzakonskih akata (uputstava, pravilnici i instrukcije).

3. USTANOVE SOCIJALNE ZAŠTITE U ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU

Nosioc socijalne zaštite u Zeničko-dobojskom kantonu je Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice. Provođi je putem 16 (šesnaest) javnih ustanova socijalne zaštite i dvije općinske Službe socijalne i dječije zaštite. Javne ustanove socijalne i dječije zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona su: deset centara za socijalni rad; dvije općinske službe društvenih djelatnosti koje na svom području provode socijalnu i dječiju zaštitu: Dobož–Jug i Usora, zatim dvije gradske ustanove za smještaj djece i starijih osoba u Zenici: JU “Dom porodica”, JU “Dom za stara lica Zenica” te dvije kantonalne ustanove: JU „Dom penzionera sa stacionarom“ i JU „Centar za djecu i odrasle osobe sa posebnim potrebama“. Grad Zenica i općine u Zeničko-dobojskom kantonu putem službi za društvene djelatnosti i socijalnu zaštitu nadziru, koordiniraju i prate rad gradskih/općinskih ustanova socijalne zaštite, planiraju sredstva za provođenje i osiguranje socijalnih programa te iniciraju, osmišljavaju i osiguravaju provođenje u praksi dodatnih programa socijalne zaštite u lokalnoj zajednici.

Shema 2. Organizaciona shema institucionalne strukture sistema socijalne zaštite u ZDK

4. SOCIJALNA PRAVA KOJA SE OSTVARUJU U ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU

U oblasti socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom u Zeničko-dobojskom kantonu posebna pažnja se usmjerava prema svim korisnicima socijalnih prava. U tom smislu vodeći se principima humanizma i solidarnosti građani u Zeničko-dobojskom kantonu ostvaruju pravo na socijalnu zaštitu, zaštitu porodice sa djecom i zaštitu civilnih žrtava rata. Iz oblasti socijalne zaštite, na osnovu Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom Ze-Do kantona (član 19.) propisana su i ostvaruju se sljedeća socijalna prava:

- novčana i druga materijalna pomoć;
- osposobljavanje za život i rad;
- smještaj u drugu porodicu;
- smještaj u ustanove socijalne zaštite;
- usluge socijalnog i drugog stručnog rada;
- kućna njega i pomoć u kući;
- vršenje starateljstva i nadzor;
- privremeni smještaj u sigurnu kuću.

Članom 11. istog Zakona, propisani su korisnici socijalnih prava. U smislu ovog zakona, to su lica koja se nalaze u stanju socijalne potrebe i to:

- djeca bez roditeljskog staranja;
- odgojno zanemarena djeca;
- odgojno zapuštena djeca;
- djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama;
- lica sa invaliditetom i lica ometena u fizičkom ili psihičkom razvoju;
- materijalno neosigurana i za rad nesposobna lica;
- stara lica, bez porodičnog staranja;
- lica sa društveno negativnim ponašanjem;
- lica ovisna o psihoaktivnim supstancama;
- lica i porodice u stanju socijalne potrebe, kojima je usljed posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite.
- lica koja su žrtve nasilja u porodici i zajednici.

Zakonom je omogućeno da općine mogu proširiti krug korisnika socijalne zaštite u skladu sa programima, odnosno planovima razvoja socijalne zaštite, specifičnim prilikama i potrebama.

Moguće je konstatovati da se u Zeničko-dobojskom kantonu, na temelju zakonskih propisa, institucionalno i organizovano vodi posebna briga na:

- Afirmisanju, očuvanju i zaštiti braka i porodice (putem daljeg poboljšanja kvaliteta ostvarenih socijalnih porodičnih prava);
- Iznalaženju mogućnosti za poboljšanje kvaliteta ukupne zaštite djece bez roditeljskog starenje (djece zbrinute u ustanove sa akcentom na iznalaženje sredstava za njihovo sigurnije zbrinjavanje u periodu napuštanja ustanova, razvoj i poboljšanje kvaliteta porodičnog zbrinjavanja djece bez roditeljskog staranja itd.);
- Međugeneracijskoj solidarnosti i aktivnoj brizi o starijim i iznemoglim osobama;
- Osiguranju povoljnijih uslova za život i za djecu i odrasle osobe sa invaliditetom; (finasiranje ili sufinansiranje ortopedskih i drugih pomagala, i otklanjanje građevinskih i

svih drugih barijera, dnevno zbrinjavanje i podrška ranom rastu i razvoju djece sa invaliditetom itd.)

- Kontinuiranom osiguranju svih sredstava za rad javnih (narodnih) kuhinja;

Međutim, postoje određene aktivnosti koje nisu u potpunosti ili u dovoljnoj mjeri razvijene te ih je u narednom periodu neophodno razvijati i unapređivati. Kako bi se pružila potpunija socijalna zaštita građanima Zeničko-dobojskog kantona, a na bazi trenutnih institucionalnih kapaciteta, potrebno je:

- Razvijati i unaprijediti uslugu kućne njege i pomoći u kući, koristeći postojeće kapacitete;
- Aktivnija saradnja i koordinacija sa mjesnim zajednicama ruralnog područja u smislu podrške porodicama kroz samozapošljavanje i usmjeravanja pomoći po principu „pomoći do samopomoći“ (npr. obezbijediti sredstva za rad, sjemena, pomoć agronoma i sl);
- Saradnja ustanova socijalne zaštite sa Zavodom za zapošljavanje i zajedničko djelovanje na osiguranju i poticaju na zapošljavanje radno sposobnih i socijalno ugroženih osoba, sa posebnim pažnjom prema osobama kojima je ostao manji vremenski period do penzionisanja koji su ostali bez posla iz objektivnih razloga i nalaze se u stanju potrebe;
- Aktivnije učešće u izradi projekata prema domaćim i međunarodnim organizacijama sa ciljem socijalnog uključivanja socijalno isključenih osoba;
- Promovisanje pozitivnih primjera u praksi;
- Utvrditi stvarnu potrebu broja korisnika za subvencioniranje i obezbijediti sredstva za te namjene (jasno targetiranje potreba, subvencioniranje komunalnih usluga socijalno ugroženim, školarine i stipendije učenicima i studenatima, nabavka udžbenika socijalno ugroženim učenicima itd);
- Izraditi baze podataka korisnika i socijalnih prava, u cilju bržeg, ekonomičnijeg i adekvatnijeg ostvarivanja prava te smanjenja mogućnosti zloupotrebe od strane korisnika;
- Kontinuirana i targetirana saradnja sa civilnim društvom kroz konkretne aktivnosti ali i edukaciju profesionalaca, posebno na pisanju projekata;

5. KADROVSKO STANJE USTANOVA SOCIJALNE ZAŠTITE

Broj stručnih radnika u ustanovama socijalne zaštite i drugim institucijama srodne djelatnosti, određuje se na osnovu broja stanovnika koji žive na području koje ta ustanova pokriva svojom djelatnošću. Do 2013. godine primjenjivao se Normativ stručnog rada u centrima za socijalni rad, koji je donesen 1984. godine (SIZ socijalne i dječije zaštite BiH), a po Zakonu o socijalnoj zaštiti iz 1979. godine kojim je bilo određeno na koliki broj stanovnika treba uposliti određeno stručno lice. U avgustu 2012. godine Federalno ministarstvo rada i socijalne politike donijelo je Pravilnik o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine kojim se, između ostalog, reguliše broj stručnih lica u svim ustanovama po broju korisnika. Također, Članom 70. ovog Pravilnika propisuje se da za ukupni tretman i pružanje usluga centar za socijalni rad - opštinska služba nadležna za poslove socijalne zaštite treba osigurati potreban broj stručnih radnika koji se određuje prema broju stanovnika koji imaju prebivalište na području koje centar - služba pokriva i broju korisnika, mjera, usluga i oblika pomoći ili podrške i to: jedan socijalni radnik na 4.000 stanovnika, jedan pravnik na 20.000 stanovnika, jedan psiholog na 15.000 stanovnika, jedan pedagog na 15.000 stanovnika i jedan sociolog na 50.000 stanovnika. Uzimajući u obzir navedeno, trenutna kadrovska struktura u ustanovama socijalne zaštite je nepovoljna.

Kvalifikaciona struktura zadovoljava samo minimum stručne zastupljenosti i može se negativno odražavati na pružanje usluga. Izmjene i dopune sistematizacije se vrlo rijetko vrše ili

prilagođavaju društvenim standardima i potrebama. U većini slučajeva sistematizacije nisu popunjene. U personalnoj dokumentaciji zaposlenih vodi se precizna evidencija dokumentacije i kvalitetno se čuva u fasciklama namijenjenim za čuvanje i arhiviranje i uz ostalu dokumentaciju trajno se čuva kao: matične knjige, sanitarne knjižice, zakonski propisi i druga dokumentacija. Većina osoblja je sa visokom stručnom spremom, to su uglavnom socijalni radnici, pravnici, pedagozi, ekonomisti, jedan dio osoblja ima višu školu, jedan dio pomoćno-administrativnog osoblja sa srednjom školom i vrlo mali broj osoblja sa osnovnom školom. Jedino u općinama Vareš i Olovo broj socijalnih radnika je zadovoljavajući u odnosu na postojeći Pravilnik o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Brojčano najveći broj zaposlenih je u ustanovama za smještaje i to: JU „Dom porodica“, JU „Dom za stara lica“ Zenica i JU „Dom penzionera sa stacionarom“. Kada su u pitanju centri za socijalni rada najveći broj zaposlenih je u Centru za socijalni rad Zenica, zatim slijede centri u Visokom, Kakanju, Zavidovićima, Žepču, Maglaju, Brezi i Varešu, dok je najmanje zaposlenih u centru za socijalni rad Olovo. U Doboj Jugu i Usori socijalna zaštita se pruža u okviru organa uprave. U svim ustanovama najveći broj zaposlenih su, osim službe za društvene djelatnosti Doboj-Jug i Usora, socijalni radnici kao osnovni profil i nosioci poslova u oblasti socijalne zaštite. Imajući u vidu navedene pravilnike i činjenično stanje evidentno je da je **nedovoljan** broj socijalnih radnika u ustanovama socijalne zaštite. U Službi za društvene djelatnosti Doboj-Jug nema zaposlenih socijalnih radnika, poslove socijalne zaštite obavljaju tri pravnika. Od 2012. godine u Službi za društvene djelatnosti i socijalnu zaštitu općine Zenica, također nema zaposlenih socijalnih radnika (ranijih godina bila su tri socijalna radnika). Sve ustanove imaju zaposlene pravnike, ekonomiste i druge stručne profile. U JU Centar za socijalni rad Zenica zaposleno je 8 pravnika, dok je u ostalim ustanovama zaposlen jedan ili dva pravnika.

S obzirom da se u Ze-Do kantonu obrazuje profil zanimanja „socijalni pedagog“ i da je potreban angažman ovih stručnjaka u svim segmentima društva (obrazovanje, socijalna zaštita, zdravstvo, poravosuđe i sl.), već par godina putem ustanova socijalne zaštite je omogućeno osposobljavanje socijalnih pedagoga kroz volonterski i pripravnički staž. Dakle, ovaj profil stručnjaka je prepoznat i potreban za multidisciplinarni pristup u radu sa korisnicima, te su shodno mogućnostima ustanove socijalne zaštite izmijenile sistematizacije i zaposlile 4 (četiri) socijalna pedagoga, i to: u Zenici 3 (tri) i u Žepču 1 (jedan) socijalni pedagoga.

Tabela broj 1. Kadrovska struktura zaposlenih u ustanovama i službama socijalne zaštite u 2015. godine u Zeničko-dobojskom kantonu

Rb	Općina	Naziv ustanove organa	Struktura zaposlenih kadrova u ustanovama – organima																	
			Soc. rad. VSS	Soc. rad. VŠS	Pedagog-psiholog	Pedagog	Psiholog	Sociolog	Pravnik VSS	Pravnik VŠS	Defektolog	Vaspitač	Ukupno stručnih radnika 4-13	Ekonomist VSS	Ekonomist VŠS	osob. Administr.	Osoblje Rukov.	Ostalo osoblje	Sveukupno 14+15+16+17+18+19	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
1	BREZA	JU Centar za soc.rad	2							1				3	1		3	1	1	9
2	DOBOJ –JUG	Služba soc.zaštite							1	1				2			1			3
3	KAKANJ	JU Centar za soc.rad	3	2					2					7			3	1	1	12
4	MAGLAJ	JU Centar za soc.rad	1	1					1	1				4		1	1	1	2	9
5	OLOVO	JU Centar za soc.rad	3	1										4		1	1	1		7
6	TEŠANJ	JU Centar za soc.rad	2	1		1			2					6			3	1	1	11
7	VISOKO	JU Centar za soc.rad	7						1	1				9	1	1		1	1	13
8	ZAVIDOVIĆI	JU Centar za soc.rad		3					1					4			3	1	1	9
9	ZENICA	JU Centar za soc.rad	7	5	1	3*	3	2	6	1	1	1	1	30	2		9	4	5	50
10	ŽEPČE	JU Centar za soc.rad	3	1		1*		1	1		1			8			3	1		12
11	VAREŠ	JU Centar za soc.rad	3											3			2	1	1	7
12	USORA	Služba soc.zaštite						1	2	1				4			3	1	3	11
13	Zenica	JU Dom porodica	1		1	1	1	1				20		25	1		3	1	44	74
14	Zenica	JU Dom za stara lica	2		1			1				11		15				1	8	24
15	Zenica	Dom penzionera stac.	1			1						12		14	1	1	3	2	23	44
16	Zenica	Centar za odrasle sa posebnim potrebama	1			5	1				6			13			1		10	24
	Sveukupno		36	14	3	8	5	6	17	6	8	44	151	6	4	39	18	101	319	

* Napomena- u koloni „Pedagog“- oznaka se odnosi na zanimanja- Socijalni pedagog (4) i Profesor razredne nastave (1)

Iz tabele broj 1. uočava se da je u 2015. godini u ustanovama socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona 319 zaposlenih. U strukturi zaposlenih njih 151 čini stručni kadar, dok 168 zaposlenih u ustanovama socijalne zaštite čine administrativno i pomoćno osoblje.

Iako imamo porast vršnjačkog nasilja, prestupničkog ponašanja djece i mladih, u obrazovnom sektoru nema socijalnih radnika. Zakonom je predviđena mogućnost zapošljavanja. Realna potreba je primjetna. U okviru obrazovnog sistema jedino u JU „Škola za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju osoba sa poteškoćama u psiho-fizičkom razvoju“ Zenica zaposlen je jedan socijalni radnik. U ostalim srednjim i osnovnim školama u Zeničko-dobojskom kantonu nema ovog stručnog profila. Zapošljavanje socijalnih radnika u osnovnom obrazovanju na području Federacije BiH jedino je zastupljeno u Kantonu Sarajevo od 2012. godine i to nakon učestalih delinkventnih pojava u školama što je rezultiralo i smrtnim posljedicama. Pozitivan primjer značaja upošljavanja socijalnih radnika u obrazovnom sistemu predstavlja švedski model obrazovanja. Po ovom modelu obavezno je zapošljavanje socijalnih radnika u školama. Kao takav ovaj model ima najmanji stepen registrovanog vršnjačkog nasilja i devijantnog ponašanja djece i mladih osoba. Stručni komentari, naučni radovi ali i zvanični izvještaju govore da je upravo zastupljenost socijalnih radnika u školama glavna determinanta koja je dovela do ovakvih rezultata.

Tabela broj 2. Pregled stručnog kadra zaposlenih u ustanovama socijalne zaštite u periodu 2009.-2015. godina

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Socijalni radnik	53	52	53	52	47	52	47
Pedagog	2	2	2	2	-	2	6
Psiholog	1	2	3	4	3	4	4
Defektolog	1	1	2	1	2	1	1
Sociolog	3	4	4	3	3	2	3
Pravnik	25	25	25	26	25	18	22
Ekonomist/referent	3	5	5	5	4	4	7
Kriminalist	1	1	1	1	1	1	2
Medicinski tehničar	14	16	16	16	16	30	19
Žurnaliata	1	1	1	1	1	0	0
Profesor tjel.odgoja	-	-	-	-	-	1	1
Adminis. osoblje	39	39	40	39	31	11	34
Ostali	47	44	46	46	53	67	65

Iz tabele broj 2. vidljivo je da se broj socijalnih radnika, kao nosilaca poslova u oblasti socijalne zaštite kontinuirano smanjuje. Povećava se broja zaposlenih drugih stručnih profila. Uočava se povećan broj pravnika, ekonomista, pomoćnog i administrativnog osoblja. Analiza upućuje na zaključak da je broj stručnog kadra u ustanovama socijalne zaštite potrebno popuniti u skladu sa realnim potrebama, poštujući sistematizacije ustanova, a posebno diplomiranih socijalnih radnika, kao nosilaca poslova socijalne, dječije i porodične zaštite.

6. MATERIJLNO TEHNIČKA OPREMLJENOST USTANOVA SOCIJALNE ZAŠTITE

Bitni faktori organizacije, rada i razvoja predstavljaju uslovi rada. Ustanove socijalne zaštite su u funkciji pružanja usluga korisnicima. Kao takve zahtijevaju posebne uslove koje ustanova treba ispunjavati. Posjedovanje i korištenje adekvatnih i savremenih softvera, baza podataka, omogućava brzu i adekvatnu razmjenu informacija, bolje planiranje koje dovodi do kvalitetnije usluge, sprječavanja zloupotrebe prava, ali i neophodne intersektoralne saradnje, razmjene podataka i informacija, kako na lokalnom tako i širem društvenom nivou.

Tehnička opremljenost ustanova socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona je u disperziji, od toga da neke ustanove socijalne zaštite zadovoljavaju određene standarde do toga da neke od ustanova vrlo teško mogu zadovoljiti i minimum propisanih uslova.

Opremljenost i nabavka materijalno-tehničkih sredstava vrši se uglavnom iz sredstava predviđenih budžetom osnivača, dijelom nadležnog Ministarstva, te donacijama. Gotovo da ne postoji strukturisan plan potreba i način njihovog obezbjeđenja. Glavni oslonac je „trenutna“ potreba i način rješavanja nastalog problema. Dodatna poteškoća je trenutna ekonomska situacija u budžetima koja vrlo malo dopušta materijalno tehnički razvoj u skladu sa predviđenim standardima. Moguće je konstatovati da trenutno stanje predstavlja minimum materijalno-tehničkih uslova za rad uposlenika u svakodnevnom profesionalnom radu. Potrebna oprema i materijalno-tehnička sredstva sa kojima raspolažu ustanove socijalne zaštite (automobili, računarska oprema, telefoni i sl) mogu se smatrati nedovoljnim za kompleksne i obimne poslove koje obavljaju centri za socijalni rad. Ovakva situacije predstavljaju značajne poteškoće u obavljanju svakodnevnih profesionalnih aktivnosti. Površinu Kantona od 3.950 km², koja je pretežno brdsko-planinsko područje, na kome živi oko 385.067 stanovnika, a to sve ustanove socijalne zaštite na području Ze-Do kantona opslužuju sa 16 motornih vozila koja su jedno od osnovnih sredstava za rad na terenu. Od navedenog broja motornih vozila četiri su u vlasništvu JU „Dom porodica“ a po dva posjeduju JU „Dom za stara lica“ Zenica i CSR Tešanj, dok ostale ustanove posjeduju po jedno ili nijedno motorno vozilo. Primjetna je potreba za informatičkom opremom i adekvatnim softverima što bi pružilo kvalitet u radu i zadovoljavanju osnovnih principa u radu (hitnosti, ekonomičnosti itd). U većini ustanova informatička oprema je zadovoljavajućeg kvaliteta. Sve ustanove posjeduju **bazu podataka**, ali njena usklađenost, ažurnost i razmjena podataka je na nižem nivou od neophodnog. Ostala tehnička sredstva (kopir aparat, skener, kamere, diktafoni, fotoaparati, wlan-mreža, projektori i sl), ustanove socijalne zaštite ne posjeduju ili su u ograničenim količinama. Nedostatak opreme utiče na kvalitet i pravovremenost u izvršavanju svakodnevnih poslova i zadataka. Ustanove uglavnom obavljaju svoje djelatnosti u objektima čiji su vlasnici i osnivači općine. Većina ustanova socijalne zaštite (osim centra za socijalni rad Tešanj i Breza) prilagođene su osobama sa invaliditetom i imaju kose ravni ili prilaze koji omogućavaju pristup. Lokacijski ustanove su uglavnom na mjestima koja su pristupačna za korisnike, u centru grada ili bližem dijelu centra grada. Ustanove su priključene na gradsku infrastrukturu. Sigurnost osoblja i objekata uglavnom se oslanja na intervencije policije po pozivu. Rizik u izvršavanju svakodnevnih poslova i zadataka je veoma izražen zbog različite strukture klijenata zbog čega često dolazi do prisustva stresa i „brn-out“ kod zaposlenika. Zaposlenici nemaju beneficiran radni staž, superviziju ili druge zaštitne mjere bez obzira na prisutan svakodnevni stres na poslu. Edukacije internog i eksternog karaktera se uglavnom provode s obzirom na potrebu unapređenje znanja i primjenom novih savremenih metoda i tehnika opravdana je i isti je važno i dalje unapređivati.

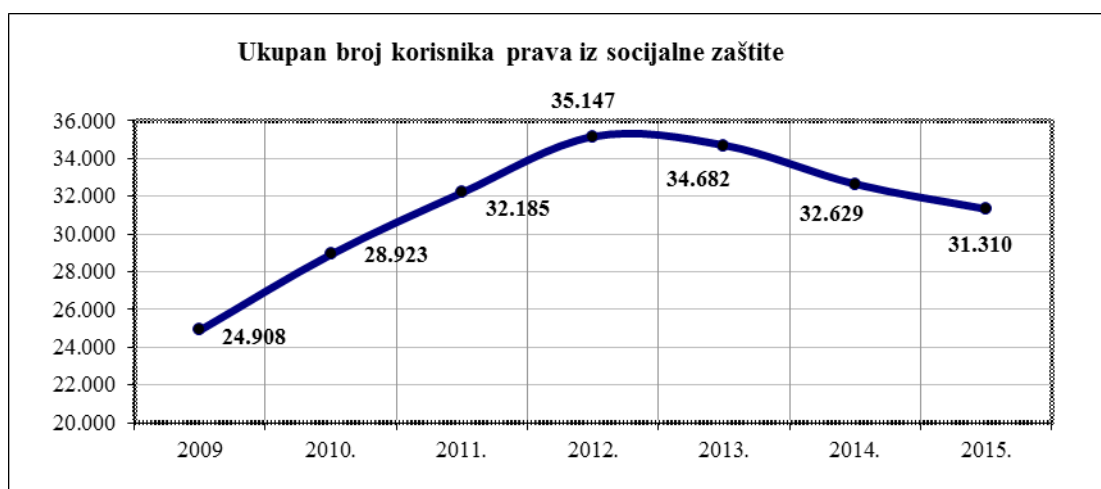
7. KORISNICI SOCIJALNIH PRAVA U ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU

Najveći dio budžetskih sredstava Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Ze-Do kantona koriste se za naknade za ostvarena socijalna prava građana Zeničko-dobojskog kantona. U članu 11. Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom Zeničko-dobojskog kantona propisani su korisnici socijalnih prava. U smislu ovog Zakona, to su lica koja se nalaze u stanju socijalne potrebe. Da bi se ostvarilo neko od Zakonom propisanih prava neophodno je utvrditi da li osoba ispunjava Zakonom predviđene uslove, odnosno vodi se

pravni postupak. Prvostepeni postupak vode organi starateljstva odnosno centri za socijalni rad. **Centri za socijalni rad su ustanove od posebnog društvenog interesa.** Osnivaju se kao javne ustanove radi obavljanja poslova u vezi sa zadovoljavanjem potreba građana i njihovih porodica u stanju socijalne potrebe, na području općine i za obavljanje stručno analitičkih, preventivnih i drugih stručnih poslova u zajednici, u skladu sa propisima i ovlaštenjima lokalnih zajednica. Djelatnost Centra je socijalna zaštita, dječija zaštita, socijalni rad i porodično-pravna zaštita. Prema zakonskim odredbama najznačajnije djelatnosti centara za socijalni rad su: rješavanje zahtjeva za ostvarivanje prava u oblasti socijalne, dječije i porodične zaštite; podrška u očuvanju zaštiti i razvoju porodice sa djecom; priprema i provođenje odgovarajućih oblika i mjera socijalne i porodično-pravne zaštite; neposredno pružanje usluga socijalnog i drugog stručnog rada, savjetodavnih usluga i stručne pomoći pojedincima i porodicama; otkrivanje i praćenje socijalnih potreba građana u cilju preduzimanja adekvatnih mjera njihove zaštite; vođenje evidencije i dokumentacije o korisnicima i realizovanim oblicima i mjerama njihove zaštite. Dakle, korisnici svoja prava ostvaruju putem mjesnog nadležnog centara za socijalni rad ili službe za socijalnu i dječiju zaštitu.

U narednom grafikonu komparativno je prikazan broj korisnika socijalnih prava na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009–2015. godine.

Grafikon 1. Pregled broja korisnika socijalnih prava za period 2009.-2015. godina (izvještaj Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Ze-Do kantona)

Broj korisnika prava iz socijalne zaštite prema izvještaju Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Ze-Do kantona u kontinuiranom je porastu do 2012. godine. Uočavamo da se od 2013. godine broj korisnika socijalnih prava blago smanjuje. Tokom 2014. godine u odnosu na 2009. godinu uočava se povećanje broja korisnika za 7.721, a u odnosu na 2015. godinu za 6.402 korisnika. Uporedimo li broj korisnika prava i finansijska sredstva za naknade za ostvarena prava moguće je ista dovesti u korelaciju. Rastom broja korisnika povećavala su se i finansijska izdvajanja iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za naknade korisnicima prava. Tokom 2015. godine došlo je do umanjena finansijskih sredstava za naknade po osnovu ostvarenih prava, ali

došlo je i do smanjenja broja korisnika. Korisnici prava su razvrstani u dvije osnovne grupe: maloljetni i punoljetni korisnici.

Tabela broj 3. Pregled broja korisnika socijalne zaštite u Zeničko-dobojskom kantonu za period 2014-2015. godina (izvještaji općina)

Općina/Ustanova socijalne zaštite	Maloljetni		Punoljetni	
	2014	2015	2014	2015
CSR Zenica	407	470	3758	3871
CSR Visoko	-	-	-	-
CSR Kakanj	217	171	1580	1605
CSR Tešanj	559	527	3404	3397
CSR Breza	66	65	360	374
CSR Maglaj	176	205	702	766
CSR Vareš	162	165	401	394
CSR Olovo	-	-	-	-
CSR Zavidoviće	-	-	-	-
CSR Žepče	383	450	1103	983
Doboj Jug	387	251	190	121
Usora	-	-	-	-
Ukupno	2357	2304	11498	11511

Iako nisu dostavljeni podaci iz svih općina o broju maloljetnih i punoljetnih korisnika socijalne zaštite uočavamo da broj maloljetnih korisnika socijalne zaštite u 2014. i 2015. godini zadržava kontinuitet. Slično je i sa punoljetnim korisnicima socijalne zaštite, mada se u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu broj punoljetnih korisnika blago povećao. U narednoj tabeli su dati podaci o maloljetnim i punoljetnim korisnicima prema podacima iz općina.

Tabela broj 4. Pregled maloljetnih korisnika socijalne zaštite na području Ze-do kantona

Korisnici socijalne zaštite (za maloljetnike)	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1. Djeca bez roditeljskog staranja	355	266	281	293	234	117	118
2. Djeca roditelja lišenih roditeljskog prava	5	7	7	5	4	4	3
3. Zlostavljana djeca					44	63	42
4. Djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama	1058	1480	1611	1253	1061	527	612
5. Odgojno zanemarena ili zapuštena djeca	496	506	385	474	270	262	206
6. Djeca sa invaliditetom	508	480	456	409	594	454	483
7. Djeca sklona prosjačenju	79	82	63	60	39	32	20

8.	Djeca sa izrečenim maloljetničkim mjerama	117	129	147	193	159	135	128
9.	Ovisnici o drogama						0	0
Ukupno		2618	2950	2950	2689	2405	1954	1612

Komparirajući podatke iz tabele broj 4. vidljivo je da je broj maloljetnih korisnika socijalne zaštite do 2011. godine bio u porastu. Stabilizacija broja maloljetnih korisnika socijalne zaštite uočava se u 2012. i 2013. godin. U 2014. i 2015. godini došlo je do značajnog smanjenja maloljetnih korisnika. U strukturi maloljetnih korisnika posebno se uočava da je u 2014. i 2015. godini u odnosu na prethodne godine, došlo do značajnog smanjenja djece čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama kao i odgojno zanemarene ili zapuštene djece.

Tabela broj 5. Pregled punoljetnih korisnika socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona u periodu 2009-2015. godina

Osnovna prava porodice sa djecom (za punoljetne)		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1.	Korisnici subvencija	1604	1676	896	1072	2225	972	1008
2.	Osobe sa invaliditetom	11698	6562	6851	6403	8076	5292	5432
3.	Materijalno neosigurane i za rad nesposobne osobe	1374	1505	1587	1681	1483	3541	3494
4.	Stare osobe bez porodičnog staranja	1070	1064	848	1063	819	795	751
5.	Prosjačenje	78	59	70	85	47	35	34
6.	Prostitucija	12	12	7	9	9		
7.	Alkoholizam	78	82	75	72	85	73	60
8.	Ovisnici o drogama						328	350
9.	Civilne žrtve rata	673	675	662	664	653	238	237
10.	Pružena usluga socijalnog rada	12074	12273	13191	12263	17447	15938	14983
Ukupno		28661	23908	24187	23312	30844	27212	26349

Osnovna prava porodica sa djecom za punoljetne korisnike socijalne zaštite najviše su ostvarivana tokom 2013. godine. U odnosu na 2013. godinu, u 2014. i 2015. godini došlo je do smanjenja broja korisnika za oko 5000 korisnika. Ako uzmemo u obzir da je popisom stanovništva iz 2013. godine utvrđeno da u Zeničko-dobojskom kantonu živi **385.067** građana, da je prema podacima Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona u 2015. godini **31.310** građana korisnika nekog od socijalnih prava, dolazimo do zaključka da **od ukupnog broja građana Zeničko-dobojskog kantona, neko od prava iz socijalne zaštite ostvaruje njih 8,2%.**

8. FINANSIRANJE USTANOVA I PRAVA IZ SOCIJALNE ZAŠTITE

U svojoj osnovi socijalna zaštita usmjerena je na osiguranje socijalne sigurnosti građana i porodica koje se, sticajem različitih društvenih i životnih okolnosti, nalaze u stanju socijalne potrebe. Zbog toga je socijalna zaštita porodice, njenih članova i građana pojedinaca, usmjerena na otkrivanje i umanjenje, odnosno otklanjanje posljedica uzroka koji dovode do stanja socijalne potrebe i ostvarivanje prava na pojedine oblike socijalne zaštite.

Finansiranje ustanova socijalne zaštite i ostvarenih socijalnih prava vrše se iz:

1. Budžeta Federacije BiH
2. Budžeta Kantona
3. Općinskih budžeta
4. Drugih izvoda (donacije i sl.)

8.1. Finansiranje iz Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine

U narednoj tabeli prikazan je broj korisnika i visina naknada po općinama u Zeničko-dobojskom kantonu u 2015. godini za prava koja se finansiraju iz Budžeta Federacije BiH

Tabela broj 6. Broj korisnika i iznos finansijakih sredstava za kategorije civilnih invalida i civilnih žrtava rata koje se finansiraju iz Budežta Federacije BiH u 2015. godini

Sredstva iz Budžeta Federacije/Općina		Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovi ći	Zenica	Žepče	UKUPNO
Civilne invalidnine	Broj korisnika	445	86	774	443	233	890	89	355	912	859	2814	543	8443
	Iznos (KM)	1.358.198	307.938	2.582.613	1.485.957	747.688	2.995.625	328.650	1.178.775	3.057.722	2.862.596	8.997.992	1.775.160	27.678.918
Civilne žrtve rata	Broj korisnika	41	39	15	157	49	142	14	41	110	123	104	34	869
	Iznos (KM)	106.499	117.783	43.561	394.664	106.027	347.648	40.607	118.122	301.861	290.131	283.449	98.820	2.249.117
UKUPNO		1.464.698	425.722	2.626.175	1.880.621	853.716	3.343.273	369.257	1.296.897	3.359.585	3.152.728	9.281.443	1.873.981	29.928.097

Iz Budžeta Federacije BiH finansiraju se civilne invalidnine i civilne žrtve rata. Najveći broj korisnika prava na civilne invalidne je u Zenici (2.814) za što se izdvaja 8.997.992,00 KM. U Zeničko-dobojskom kantonu ovo pravo ostvaruje **8.443 korisnika** za što je iz Budžeta Federacije BiH u 2015. godini izdvojeno **27.678.918,72 KM**.

Pravo civilnih žrtava rata finansira se iz Budžeta Federacije BiH u iznosu od 70% dok se ostali dio finansira se iz Budžeta Kantona. U 2015. godini ovo pravo ostvarilo je **869 korisnika** za što je iz Budžeta Federacije izdvojeno **2.249.177,97 KM**. Najveći broj korisnika prava civilnih žrtava rata je u Maglaju (190) za što je izdvojeno 556.033,00 KM.

Za navedena dva prava, koje se finansiraju iz Budžeta Federacije BiH u 2015. godini izdvojeno je ukupno **29.928.097, 00 KM** za **9.312 korisnika** prava.

8.2. Finansiranje socijalnih prava iz Bužeta Zeničko-dobojskog kantona

Iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona finansira se najveći dio ostvarenih socijalnih prava. Naknade na ostvarena socijalna prava koja su u nadležnosti Kantona vrši se putem Ministarstva za rad, socijalu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona. Zeničko-dobojski kanton u skladu sa zakonom finansira oblike socijalne zaštite i to:

- stalna novčana pomoć (60% isplaćuje se iz Budžeta Kantona, dok se ostatak od 40% isplaćuje iz općinskih budžeta),
- novčana naknada za pomoć i njegu drugog lica (do maja 2015. godine),
- privremena i jednokratna novčana pomoć,
- smještaj u drugu porodicu,
- smještaj u ustanove socijalne zaštite,
- osposobljavanje za samostalan život i rad,
- dječiji dodatak,
- prava zaposlenih i nezaposlenih majki porodilja, te
- 30% sredstava za prava civilnih žrtava rata. Za civilne žrtve rata 70% se isplaćuje iz Budžeta FBiH.
- izdvajaju se budžetska sredstva za pomoć i podršku u radu NVO iz oblasti socijalne zaštite i zaštite ljudskih prava.
- dodatno se finansiraju dnevni centri u Zenici, Maglaju i Visokom u omjeru 2/3 od strane ministarstva, dok jednu trećinu finansiraju općine po principu učešća prema broju stanovnika općine.

Kroz Budžet Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvu za rad socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona odobravaju se ukupna finansijska sredstva iz kojih se najvećim dijelom finansiraju naknade za ostvarena socijalna prava za korisnike na prostoru Ze-Do kantona. Ostalim dijelom finansiraju se prava izbjeglih i raseljenih lica, podržavaju se kapitalna ulaganja, programi nevladinih organizacija, program „Dječije nedjelje“ i druge aktivnosti koje su namjenski usmjerene na zaštitu stanovnika Zeničko-dobojskog kantona.

U narednom grafikonu prikazana su ukupna finansijskih sredstava odobrena u Budžetu Ze-Do kantona, na poziciji Ministarstva za rad, socijanu politiku i izbjeglice. Sredstva se najvećim dijelom koriste za finansiranje ostvarenih socijalnih prava, a ostatak se koristi za podršku izbjeglim i raseljenim licima, zatim kapitalna ulaganja, podrška udruženjima iz oblasti socijalne zaštite i druga namjenska izdvajanja.

Grafikon 2. Ukupna budžetska sredstva Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona za period 2009-2015. godina.

Ukupna budžetska sredstva Ministarstva za rad socijalnu politiku i izbjeglice bila su najveća u 2014. godinu kada su iznosila 28.079.438 KM, a najmanje 2010. godine u iznosu od 21.952.150 KM. Na dijagramu je uočljivo značajno povećanje finansijskih sredstava u 2014. godini u odnosu na prethodne godine, dok se u 2015. godini primjetna manja potrošnja za 1.261.954 KM ili za 4,7%.

Prema Informaciji o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2011. godini, navodi se da je isplata naknada za prava iz oblasti socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2011. godini bila redovna. Od 2012. godine dolazi do kašnjenja u isplatama naknada za ista prava zbog nedovoljnog priliva sredstava u Budžet Zeničko-dobojskog kantona. Ista su isfinansirana po svim pravima tokom svih narednih godina ali je od 2013. godine nastavljen trend kašnjenja u isplatama. Da bi se osigurali redovnost isplata naknada od 26. 8. 2009. godine primjenjivano je Uputstvo o obračunavanju i trebovanju naknada, na osnovu Zakona o načinu ostvarivanja ušteta u Federaciji BiH (Službene novine Federacije BiH, broj: 50/09). Ovim uputstvima prvostepenim općinskim organima naloženo je da se sve novčane naknade koje proizilaze iz Kantonalnog zakona obračunavaju u umanjenom iznosu, s obzirom na ograničena budžetska sredstava za finansiranje prava iz socijalne zaštite. Osnovna prava korisnika socijalne zaštite regulisana su Federalnim zakonom i utvrđene su osnove za djelovanje po oblastima, dok su Kantonalnim zakonom precizno uređene oblasti socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom. U skladu sa Kantonalnim zakonom provođenje socijalne zaštite porodice sa djecom je u nadležnosti i općina čime općine imaju mogućnost dodatnog djelovanja proširivanjem obima i sadržaja prava iz oblasti socijalne zaštite.

S obzirom da su u prethodnom grafikonu prikazana ukupna Budžetska sredstva na poziciji Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona, naredni grafikon nam daje uvid o utrošenim sredstvima za naknade korisnicima socijalnih prava iz Budžeta Ministarstva.

Grafikon 3. Ukupno utrošena sredstva za naknade iz socijalne zaštite prema izvještaju Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Ze-Do kantona, za period 2009-2015. godina

Iz grafikona uočavamo kontinuirano povećanje utrošenih sredstava za naknade ostvarenih socijalnih prava izuzimajući 2010. godinu. Razlika utrošenih sredstava 2009.-2014. godine je 5.615.082 KM, dok je razlika utrošenih sredstava 2009.-2015. godine 4.272.930 KM. S tim u vezi, možemo konstatovati da je u ovom razdoblju za razvoj socijalne zaštite izdvojeno više budžetskih sredstava u 2014. godini za 32,62 %, a u 2015. godini za 24,82 %.

Dakle, u 2015. godini došlo je do umanjivanja finansijskih sredstava za socijalne naknade u odnosu na predhodnu godinu u iznosu od 1.342.152 KM, odnosno za 5,88%. Razlog tome je što resorno Ministarstvo od maja 2015. godine nije finansiralo prava na tuđu njegu i pomoć drugog lica (od kada je finansiranje prava preneseno na Federaciju), za koje je inače u 2014. godini bilo izdvojeno više za 1.563.457 KM. Drugi razlog manjih izdvajanja je manji broj korisnika u 2015. godini, što je predočeno u dijagramu br.1.

Finansiranje naknada korisnicima vrši se putem nadležnih općinskih ustanova socijalne zaštite. Ministarstvo za rad socijalnu politiku i izbjeglice Ze-Do kantona na osnovu ostvarenih prava i broja korisnika uplaćuje finansijska sredstva nadležnim ustanovama socijalne zaštite u općinama u kojima pravo ostvaruju korisnici.

Naredna tabela detaljnije prikazuje visinu finansijskih sredstava doznačena od strane Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona općinskim ustanovama socijalne zaštite. Doznačena su na osnovu broja korisnika, odnosno ostvarenih socijalnih prava u nadležnoj općini.

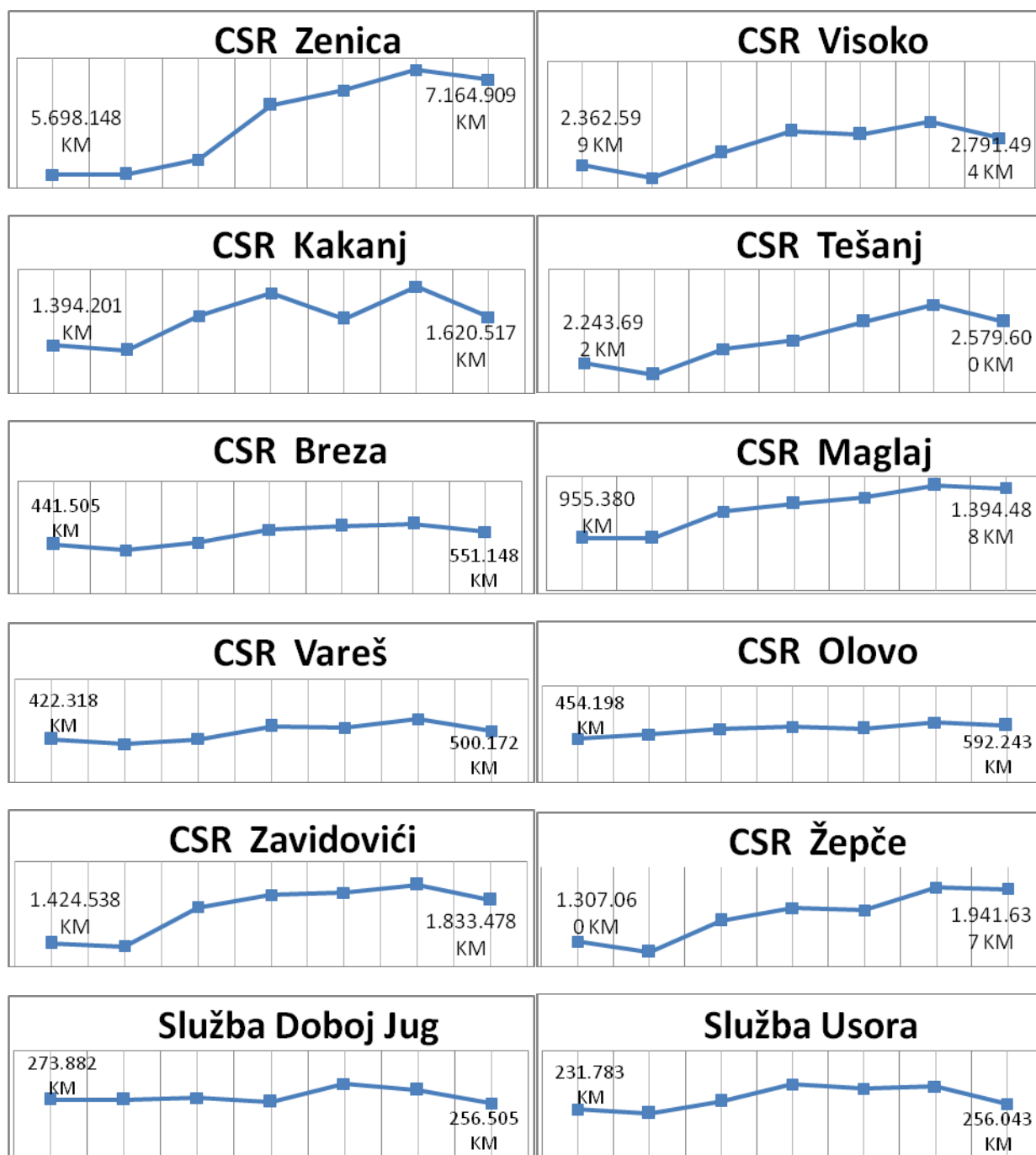
Tabela broj 7. Pregled finansijskih sredstva za naknade iz socijalne zaštite iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona po općinama za period 2009-2015. godina (podaci resornog Ministarstva)

USTANOVE	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
CSR Zenica	5.698.148 KM	5.708.524 KM	5.931.537 KM	6.775.591 KM	6.995.030 KM	7.318.011 KM	7.164.909 KM
CSR Visoko	2.362.599 KM	2.157.161 KM	2.559.572 KM	2.902.933 KM	2.850.070 KM	3.051.713 KM	2.791.494 KM
CSR Kakanj	1.394.201 KM	1.354.970 KM	1.627.423 KM	1.814.095 KM	1.608.647 KM	1.864.808 KM	1.620.517 KM
CSR Tešanj	2.243.692 KM	2.149.446 KM	2.357.969 KM	2.426.484,00	2.580.582 KM	2.716.922 KM	2.579.600 KM
CSR Breza	441.505 KM	390.607 KM	455.122 KM	572.770 KM	603.467 KM	626.278 KM	551.148 KM
CSR Maglaj	955.380 KM	958.926 KM	1.189.311 KM	1.257.780 KM	1.312.765 KM	1.418.194 KM	1.394.488 KM
CSR Vareš	422.318 KM	377.529 KM	426.009 KM	549.633 KM	532.863 KM	615.754 KM	500.172 KM
CSR Olovo	454.198 KM	498.834 KM	554.635 KM	580.290 KM	559.062 KM	620.713 KM	592.243 KM
CSR Zavidoviće	1.424.538 KM	1.395.607 KM	1.765.814 KM	1.884.181 KM	1.904.875 KM	1.978.478 KM	1.833.478 KM
CSR Žepče	1.307.060 KM	1.179.735 KM	1.560.271 KM	1.708.932 KM	1.686.854 KM	1.960.551 KM	1.941.637 KM
Doboj Jug	273.882 KM	272.278 KM	281.679 KM	262.177 KM	344.020 KM	317.015 KM	256.505 KM
Usora	231.783 KM	213.355 KM	267.571 KM	346.860 KM	326.459 KM	335.949 KM	256.043 KM
Ukupno	17.209.304	16.656.972	18.976.913	21.081.726	21.304.694	22.824.386	21.482.234

Iz tabele broj 7. uočavamo da su finansijska sredstva za naknade iz socijalne zaštite u Budžetu Ze-Do kantona kontinuirano uvećavana (osim 2010. godine zbog primjene Uputstva o obračunavanju i trebovanju naknada). Za ostavljena prava iz socijalne zaštite najviše je izdvojeno u 2014. godini. Kao što je već navedeno u 2015. godini je smanjena potrošnja za 1.342.152 KM, odnosno za 5,88%, dakle, prije svega zbog prestanka finansiranja prava na tuđu njegu i pomoć drugog lica a zatim i smanjenja broja korisnika prava iz socijalne.

U narednim grafikonima dat je detaljniji prikaz finansijskih sredstava doznačenih centrima za socijalni rad i službama socijalne zaštite iz Budžeta Ze-Do kantona za period 2009 – 2015. godina.

Grafikoni: Prikaz finansijskih sredstava doznačenih centrima za socijalni rad i službama socijalne zaštite iz Budžeta Ze-Do kantona za period 2009–2015. godina

8.2.1. Detaljan pregled broja korisnika ostvarenih socijalnih prava na području Ze-Do kantona

Na osnovu Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom Zeničko-dobojskog kantona, član 19, jasno su propisana prava i korisnici. U narednim tabelama komparativno je prikazan broj korisnika i izdvojena finansijska sredstva pojedinačno za svako pravo na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009 – 2015. godine.

Tabela broj 8. Pregled osnovnih prava iz socijalne zaštite finansirana iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za period 2009-2015. godina (podaci od resornog Ministarstva)

Redni broj	OSNOVNA PRAVA IZ SOC.ZAŠTITE		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	Broj korisnika prava na dječiji dodatak	broj	8.741	10.896	12.196	13.610	14.302	11.256	11.769
		KM	2.876.540 KM	2.835.178 KM	3.413.865 KM	3.648.919 KM	3.778.455 KM	4.295.862 KM	4.212.541 KM
2	Broj djece koja ostvaruju dječiji dodatak	broj	15.617	19.276	21.905	24.072	23.625	22.494	21.250
		KM	2.876.540 KM	2.835.178 KM	3.413.865 KM	3.648.919 KM	3.778.455 KM	4.295.862 KM	4.212.541 KM
3	Novčana naknada plaće za zaposlene porodilje	broj	1.141	1.038	907	1.012	1.023	917	973
		KM	7.599.556 KM	7.084.016 KM	6.992.657 KM	7.526.340 KM	7.489.607 KM	7.695.184 KM	7.994.306 KM
4	Novčana pomoć za nezaposlene porodilje	broj	1.309	1.238	1.136	1.154	1.057	1.004	918
		KM	186.533 KM	164.700 KM	153.360 KM	155.790 KM	143.640 KM	150.825 KM	139.794 KM
5	Jednokratna pomoć za opremu djeteta	broj	1.309	1.238	1.136	1.154	1.057	1.004	918
		KM	119.306 KM	105.464 KM	100.628 KM	100.866 KM	92.142 KM	109.722 KM	101.695 KM
6	Pomoć za prehranu djeteta do 6 mjeseci uzrasta	broj	1.309	1.238	1.136	1.154	1.057	1.004	918
		KM	396.076 KM	374.135 KM	322.850 KM	349.478 KM	318.844 KM	435.051 KM	427.740 KM
7	Stalna novčana pomoć, broj priznatih prava	broj	1.102	1.187	1.199	1.244	1.262	1.244	1.260
		KM	816.288 KM	773.460 KM	777.822 KM	990.082 KM	1.125.016 KM	1.158.467 KM	1.173.630 KM
8	Jednokratne novčane pomoći	broj	1.230	1.786	1.689	1.807	2.053	1.674	1.366
		KM	120.259 KM	165.100 KM	165.100 KM	165.100 KM	165.100 KM	165.100 KM	165.100 KM
9	Smještaj u drugu porodicu	broj	99	95	96	117	117	107	99
		KM	160.994 KM	155.804 KM	160.704 KM	218.881 KM	260.626 KM	252.166 KM	231.460 KM
10	Smještaj u ustanove socijalne zaštite	broj	582	621	634	683	684	657	732
		KM	3.762.531 KM	3.870.491 KM	4.367.040 KM	4.461.457 KM	4.478.127 KM	5.267.457 KM	5.339.759 KM
11	Osposobljavanje za samostalan život i rad	broj	60	60	59	59	46	48	36
		KM	270.855 KM	270.855 KM	203.404 KM	215.027 KM	192.192 KM	147.039 KM	112.154 KM
12	Tuđa njega	broj	0	0	1.166	1.581	1.606	1.415	1.356
		KM	0 KM	0 KM	1.478.285 KM	2.334.177 KM	2.315.465 KM	2.219.570 KM	656.113 KM
13	CŽR ZDK	broj	1.150	1.146	1.122	1.110	1.095	1.061	1.053
		KM	900.367 KM	857.771 KM	841.195 KM	915.609 KM	945.482 KM	927.942 KM	927.942,01
UKUPNO		broj	24.908	28.923	32.185	35.147	34.682	32.629	31.310
		KM	17.209.304 KM	16.656.974 KM	18.976.910 KM	21.081.726 KM	21.304.695 KM	22.824.386 KM	21.482.234 KM

Iz tabele broj 8. uočavamo da su najveća izdvajanja za ostvareno pravo na novčanu naknadu plaće zaposlenim porodiljama. Za ovu namjenu u 2015. godini izdvojeno je **7.993.306,00** KM. Trenutna zakonska rješenja ovo pravo tretiraju kao socijalno pravo, odnosno pravo iz socijalne zaštite, a radi se o pravu koje je izvedeno iz radno-pravnog odnosa. Pokrenute su inicijative da se ovo pravo izdvoji iz socijalne zaštite, a da se ostvaruje na drugačiji, adekvatniji način. Na ovaj način bi se oslobodila značajna finansijska sredstva, koja čine 1/3 ukupnih sredstava izdvajanih za socijalnu zaštitu. Ista bi se mogla usmjeriti u finansiranje drugih socijalnih prava ili unapređenju ukupne socijalne zaštite u Zeničko-dobojskom kantonu. Sljedeće pravo za koje se izdvajaju značajna finansijska sredstva je pravo na smještaj u ustanove socijalne zaštite. Za ovo pravo povećana su izdvajanja tokom 2014. i 2015. godine. U 2015. godini izdvojeno je **5.401.256,80** KM što je i najviše u odnosu na prethodne godine. Uočava se podatak da se od 2013. godine značajno povećava izdvajanje za pravo na stalnu novčanu pomoć. S obzirom na

visinu izdvajanja za pravo na smještaj u ustanove socijalne zaštite, u narednoj tabeli prikazana su finasijska izdvajanja ustanovama socijalne zaštite koje vrše smještaj osoba (djece bez roditeljskog staranje, djece i odraslih sa invaliditetom, starije osobe itd). U tabeli su odvojeno prikazane ustanove za smještaj koje su osnovane i djeluju na području Zeničko-dobojskog kantona i ustanove koje nisu na području Kantona, gdje su smještene osobe sa ovog područja.

Tabela 9. Pregled izdvajanja sredstava iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona po ustanovama socijalne zaštite za period 2011– 2015. godina.

R/B	USTANOVE	2011. godina	2012. godina	2013. godina	2014.godina	2015. godina
USTANOVE NA PODRUČJU ZE-DO KANTONA						
1.	Dom-porodica - Zenica	971.154,84	993.377,02	955.436,39	885.939,87	876.628,59
2.	JU škola za odgoj i obrazovanje - Zenica	95.160,00	92.040,00	93.795,00	91.065,00	93.210,00
3.	JU Penzionerski dom sa stacionarom	22.923,30	2.413,60	106.323,81	211.693,74	307.491,55
4.	Dom za stara lica - Zenica	180.268,30	205.576,20	175.168,70	152.628,30	161.423,65
5.	Mala škola – Vareš Ustanova za prihvati i odgoj djece	23.620,80	28.206,82	28.206,82	26.576,72	15.294,72
6.	Dnevni centar za djecu sa posebnim potrebama Maglaj		106.353,03	141.804,00	141.804,00	141.804,00
7.	Sumero Centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici					17.813,30
8.	JU Centar za djecu i odrasle s posebnim potrebama Zenica					158.000,04
USTANOVE KOJE NISU U SASTAVU ZE-DO KANTONA						
9.	Zavod za zbrinjavanje Drin-Fojnica	1.113.075,60	1.115.592,48	1.128.514,76	1.588.122,26	1.549.755,08
10.	Naš Dom - Travnik	379.395,33	339.438,85	294.499,57	263.475,08	228.706,48
11.	SOS Kinderdorf International	79.770,32	81.354,21	73.470,78	71.211,30	59.028,90
12.	Zavod za zaštitu - Višegrad	1.4312,31	13.304,02	13.291,69	13.279,67	7.766,36
13.	Sveta obitelj - Mostar	25.040,00	27.360,00	27.360,00	27.580,00	32.160,00
14.	Dom za djecu i omladinu - Prijedor	17.664,00	17.664,00	17.664,00	17.664,00	17.884,40
15.	Međunarodni forum sol. Emmaus -Gračanica	150.332,68	151.096,85	92.956,90	14.900,28	14.887,92
16.	RWS Dječije selo mira - Turija	116.152,00	102.800,50	118.410,02	113.298,38	94.809,19
17.	Zavod za zašt djece - Pazarić	546.610,112	511.930,21	559.514,06	804.462,14	797.527,71
18.	Centar za djecu i mladež Duga - Novi Travnik	6.600,00	9.180,00	7.440,00	13.180,00	14.880,66
19.	KJU Dom za dj bez rod.st. - Sarajevo	7.140,00	6.545,00	7.140,00	7.140,00	7.140,00
20.	Majčino Selo - Međugorje	12.000,00	12.000,00	12.000,00	11.565,16	7.227,05
21.	Zavod za zbrinjavanje Bakovići-Fojnica	537.516,58	534.966,12	549.867,54	755.606,42	761.940,88
22.	Zavod Jakeš - Modriča	31.086,12	30.788,16	30.788,16	24.247,04	17.543,60
23.	Zavod za vasp. Muške djece i omladine- Sarajevo	14.748,00	23.945,30	31.794,00	37.600,00	8.592,00
24.	"Proi" Udruženje za podršku resocijalizaciji ovisnika "Proi" Sarajevo	8.600,00	5.400,00	5.100,00	300,00	0
25.	CROPS Centar za rehabilitaciju ovisnika o psihoaktivnim supstanci CROPS	6.200,00	2.260,00	7.120,00	0	4.040,00
26.	Marjanovac Centar za odvikavanje od ovisnosti	7.670,00	4.980,00	5.260,00	4.010,00	5.700,00
UKUPNO		4.367.040,29	4.416.006,69	4.478.126,10	5.277.049,36	5.401.256,80

Iz tabele broj 8. uočavamo da je u 2015. godini za smještaj osoba u ustanove socijalne zaštite utrošeno je 5.401.256,80 KM. Ako posmatramo smještaj osoba u ustanove socijalne zaštite na području Ze-Do kantonu nalazimo da je tokom 2015. godine izdvojeno 1.771.665,85 KM, dok je za ustanove socijalne zaštite koje djeluju van Zeničko-dobojskog kantona izdvojeno 3.629.590,23 KM. U tabeli se može primjetiti da je od 2015. godine finansiran smještaj korisnika u JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona i u Ustanovu „Sumero centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici“ - podružnicu Zenica. Ovo je bitno naglasiti jer su uspostavljena dva nova modela smještaja djece i odraslih osoba u Ze-Do kantonu kojima je omogućeno da korisnici žive u lokalnim sredinama i preveniran je institucionalni tip smještaja djece i odraslih osoba u ustanove zatvorenog tipa.

8.3. Finansiranje socijalnih prava iz općinskih Bužeta

U skladu sa postojećim propisima **općine kao osnivači centara za socijalni rad finansiraju** dio oblika socijalne zaštite i sve materijalne troškove i dijelom podržavaju rad NVO sektora. Pored ovoga općina Zenica kao osnivač dvije ustanove socijalne zaštite sa smještajem finansira i daje podršku u materijalno tehničkom opremanju ustanova i dio djelatnosti (JU „Dom porodica“ i JU „Dom za stara lica“ Zenica).

Centri za socijalni rad, na koje su općine kao osnivači prenijele nadležnosti iz oblasti socijalne zaštite finansiraju se iz budžeta općina iz kojih **se podmiruju plate i naknade zaposlenika, materijalni troškovi ustanova, kao i dio prava iz socijalne zaštite.**

U skladu sa svojim mogućnostima na nivou lokalne zajednice, općine regulišu odlukama općinskih vijeća o osnivanju ustanova i provođenju socijalne zaštite kojom se utvrđuju nadležnosti općina i načini finansiranja djelatnosti i rada ustanova iz ove oblasti.

U narednoj tabeli prikazana su finasijska izdvajanja ustanovama socijalne zaštite iz općinskih budžeta. Uglavnom se prikazana finasijska sredstva usmjeravaju za plate i naknade zaposlenika, materijalni troškovi ustanova, kao i dio prava iz socijalne zaštite na osnovu Odluka općinskih vijeća.

Tabela broj 10. Pregled finansiranja osnovnih prava iz socijalne zaštite iz Budžeta općina Ze-Do kantona za period 2009-2015. godine

Općina	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
CSR Zenica	954.721,00	714.474	810.918	979.000	929.000,00	975.600	997.280
CSR Visoko	191.260,00	186.922,00	181.680,00	159.520,00	130.838,24	138.066,00	2.167.060,00
CSR Kakanj	110.741,35	75.677,75	76.167,45	144.459,35	105.000,00	187.061,00	126.697,05
CSR Tešanj	174.820,18	183.250,00	201.000,00	236.850,00	256.000,00	257.400,00	265.793,00
CSR Breza	11.198,00	11.490,00	12.094,00	10.820,00	2.635,00	98.749,36	124.886,29
CSR Maglaj	36.577,00	33.789,00	35.249,00	29.119,00	27.128,00	240.879,00	242.015,00
CSR Vareš	6.321,00	12.783,40	3.705,84	2.888,90	31.087,00	36.713,05	8.519,31
CSR Olovo	12.600,00	13.560,00	14.800,00	14.900,00	13.167,00	14.835,00	14.414,56
CSR Zavidoviće	74.250,00	90.706,00	91.944,00	90.000,00	100.00,00	105.000,00	104.900,00
CSR Žepče	54.842,35	55.775,42	60.011,40	77.459,11	85.609,10	151.686,00	159.637,00
Doboj Jug	4.647,56	3.247,46	2.707,76	1.801,60	9.031,00	3.527,82	4.341,70
Usora	0	0	0		40.000,00		
Ukupno	1.557.136,00	1.381.675,03	1.490.277,45	1.746.817,96	1.629.495,34	2.209.517,00	2.034.069,00

Ukoliko posmatramo ukupna finansijska izdvajanja od strane općina Zeničko-dobojskog kantona za socijalnu zaštitu primjećujemo da su bila najveća tokom 2012. godine kada su iznosila 1.746.817,96 KM. Kumulativno iz općinskih budžeta u 2015. godini izdvojeno je 2.034.069,00 KM. Ova finansijska sredstva koriste se za plate i naknade zaposlenika i materijalne troškove.

9. KUMULATIVNA IZDVAJANJA ZA SOCIJALNA PRAVA U ZE-DO KANTONU IZ SVIH IZVORA

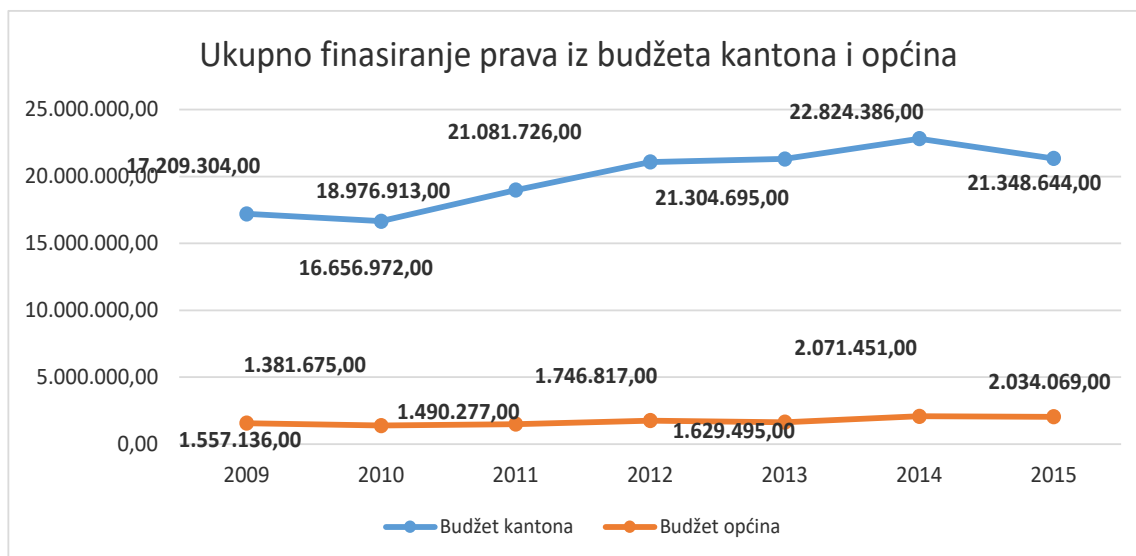
U narednoj tabeli i grafikonu prikazana su kumulativna finansijska izdvajanja iz Budžeta Bosne i Hercegovine, Budžeta FBiH, Budžeta Zeničko-dobojskog kantona i općinskih budžeta za ostvarena socijalna prava, plate, druge naknade i materijalne troškova u ustanovama socijalne zaštite po općinama za period 2009 – 2015. godine u Zeničko-dobojskog kantona.

Tabela broj 11. Zbirna finansijska izdvajanja iz Budžeta BiH, Budžeta FBiH, Budžeta Zeničko-dobojskog kantona i općinskih budžeta za ostvarena socijalna prava, plate, druge naknade i materijalne troškova u ustanovama socijalne zaštite po općinama za period 2009 – 2015. godine.

Općina	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
CSR Zenica	14.652.869	13.829.498	13.742.455	7.756.591	7.924.030,00	14.591.937,00	15.013.244,00
CSR Visoko	2.553.859	4.688.166	2.741.252	3.062.453	2.980.908,24	483.613,00	2.515.524,00
CSR Kakanj	1.504.942,35	1.430.647,75	1.703.590,45	1.958.554,35	1.713.647,00	2.259.358,00	1.775.874,00
CSR Tešanj	2.418.512,18	2.332.696	2.558.969	2.663.334	2.836.582,00	3.113.988,00	2.947.076
CSR Breza	452.703	402.097	467.216	820.440	606.092,00	885.817,00	857.207,00
CSR Maglaj	9.591.957	992.715	1.224.560	1.285.899	1.339.893,00	1.285.505,00	1.249.938,00
CSR Vareš	428.639	390.312,4	429.714,84	552.521,9	563.950,00	523.394,00	436.957,00
CSR Olovo	466.798	512.394	569.435	595.190	572.229,00	1.174.650	1.213.898,00
CSR Zavidoviće		1.486.313	1.857.758	1.974.181	1.904.875,00	1.677.066,26	1.579.129,74
CSR Žepče	1.361.902,35	1.235.510,42	1.620.282,4	1.785.391,11	1.772.463,10	2.171.285,26	2.380.697,41
Općina Doboj-Jug	278.529,56	275.525,46	284.386,76	263.978,6	353.051,00	279.943,93	240.557,05
Općina Usora	231.783,00	213.355	267.571	346.860	366.459,00	330.589,05	227.993,69
Ukupno	20.473.260,45	18.038.648,71	20.467.187,55	22.828.545,96	22.934.179,34	28.774.145,82	28.960.144,00

Napomena: U 2014. i 2015. godini uključena su sredstva iz Budžeta Federacije BiH. U prethodnim godinama nisu, te je stoga značajno manji iznos u odnosu na 2014. i 2015. godinu. Dio sredstava iz Budžeta FBiH isplaćuje se direktno na račune korisnika te stoga ista nisu prikazana u tabeli. Ukupna finansijska sredstva za ostvarena socijalna prava na području Ze-Do kantona u porastu su osim u 2010. godini kada su bila najniža za posmatrani period, zbog toga što je primjenjivano Uputstvo o obračunavanju i trebovanju naknada, na osnovu Zakona o načinu ostvarivanja ušteda u Federaciji BiH.

Grafikon 4. Ukupna finansijska izdvajanja iz Budžeta Ze-Do kantona i općinskih budžeta za ostvarena socijalna prava, plate, druge naknade i materijalne troškova u ustanovama socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009 – 2015. godine.

U prethodnom grafikonu prezentovana su ukupna izdavanja za ostvarena socijalna prava, plate, druge naknade i materijalne troškova u ustanovama socijalne zaštite na području Ze-Do kantona za period 2009.–2015. godine iz Budžeta Ze-Do kantona i općinskih budžeta. Uočava se kontinuirani porast izdvajanja iz Budžeta Ze-Do kantona do 2015. godine kada je došlo do umanjjenja. Iz općinskih bužeta također se uočava kontinuirani blagi porast izdvajanja. Povećanje finansijskih izdvajanja su u korelaciji sa porastom broja korisnika. Dakle, porastom broja korisnika povećavana su i budžetska izdvajanja za naknade za ostvarena socijalna prava.

10. PREGLED UKUPNOG BROJA KORISNIKA SOCIJALNE ZAŠTITE I FINANSIJSKIH IZDVAJANJA ZA PREIOD 2009–2015. GODINE PO OPĆINAMA ZE-DO KANTONA, FINASIRANIH IZ BUDŽETA ZE-DO KANTONA

Socijalna prava se ostvaruju u lokalnim zajednicama. Ustanove socijalne zaštite provode socijalne usluge po mjesnoj nadležnosti, vode evidenciju, provode ostavreno pravo itd. U narednoj tabeli dat je pregled broja korisnika i visina finansijskih izdvajanja za ostvarena socijalna prava po svim općinama Ze-Do kantona za period 2009 – 2015. godine, finansirana iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona.

Tabela broj 13. Pregled broja korisnika i ukupna finansijska izdvajanja za socijalna prava po općinama Ze-Do kantona za period 2009 - 2015. godine finansirana iz Budžeta Ze-Do kantona.

Godina	Br. korisnika i iznos sredstva	OPĆINE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA												
		Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Zenica	Žepče	UKUPNO
2015	broj	1945	129	6219	1585	270	6710		689	3063	1017	10280	3671	35578
	KM	428.668	236215,35	1.290.175	1003423	366324	2.311.065		310157	4.491.527	1473005	4.900.060	1.941.197	18.751.819
2014	broj	2093	195	6186	1445	236	6566		693	3320	996	10578	3550	35858
	KM	539.841	276416,11	1.724.725	1030596	399998	2.519.127		382335	2.796.846	1571454	5.650.000	1.734.992	18.626.331
2013	broj	673	676	3.084	2.634	844	4.995	341	495	4.417	3.757	9.249	3.517	34.682
	KM	603.467 KM	344.020 KM	1.608.647 KM	1.312.765 KM	559.062 KM	2.580.582 KM	326.459 KM	532.863 KM	2.850.070 KM	1.904.875 KM	6.995.030 KM	1.686.854 KM	21.304.695
2012	broj	798	651	3.085	2.740	862	5.100	490	527	3.801	4.044	9.610	3.439	35.147
	KM	572.770 KM	262.177 KM	1.814.095 KM	1.257.780 KM	580.290 KM	2.426.484 KM	346.860 KM	549.633 KM	2.902.933 KM	1.884.181 KM	6.775.591 KM	1.708.932 KM	21.081.726
2011	broj	695	612	2.948	2.534	903	4.476	415	684	3.269	3.620	8.760	3.269	32.185
	KM	455.122 KM	281.679 KM	1.627.423 KM	1.189.311 KM	554.635 KM	2.357.969 KM	267.571 KM	426.009 KM	2.559.572 KM	1.765.814 KM	5.931.537 KM	1.560.271 KM	18.976.910
2010	broj	721	294	2.472	2.407	764	4.129	408	622	2.881	3.409	8.418	2.398	28.923
	KM	390.607 KM	272.278 KM	1.354.970 KM	958.926 KM	498.834 KM	2.149.446 KM	213.355 KM	377.529 KM	2.157.161 KM	1.395.607 KM	5.708.524 KM	1.179.735 KM	16.656.974
2009	broj	574	529	2.447	2.087	788	3.542	326	539	2.636	2.872	6.880	1.688	24.908
	KM	441.505 KM	273.882 KM	1.394.201 KM	955.380 KM	454.198 KM	2.243.692 KM	231.783 KM	422.318 KM	2.362.599 KM	1.424.538 KM	5.698.148 KM	1.307.060 KM	17.209.304

Najveći broj građana korisnika nekog od socijalnih prava je u Zenici, što je i očekivano s obzirom da ima najveći broj stanovnika, dok je najmanji u općinama Usora i Doboj-jug. Uočava se da je u općini Zenica broj korisnika od 2009. godine kontinuirano u porastu. U 2009. godini bilježimo 6.880 korisnika a u 2015. godini 10.280 korisnika socijalnih usluga. Primjetno je značajno samnjenje korisnika, tokom 2014. i 2015. godine u općini Zavidovići.

Uočavamo perzistentan rast broja korisnika socijalnih prava na području Zeničko-dobojskog kantona od 2009. godine. Ovakvi podaci ukazuju na pogoršanje socio-ekonomske situacije na Kantonu i potrebu ozbiljnijeg pristupa socijalnoj zaštiti, što hitnijeg pristupa njenoj reformi u skladu s principom socijalnog uključenja građana, a ne na principu proširenja socijalnih prava i korisnika što se pokazuje kao neodrživ sistem. Vođenje i upravljanje sistemima stručnih osoba u oblasti socijalne zaštite koji bi mogli odgovoriti izazovima i potrebama predstavlja značajan faktor u unapređenju i razvoju socijalne zaštite. Formalno i neformalno obrazovanje stručnog kadra, također predstavljaju značajne determinante razvoja i unapređenja kvalitete u pružanju usluga korisnicima socijalne zaštite s obzirom da je oblast socijalne zaštite jako specifična i zahtjeva znanja i vještine koja se jedino mogu steći adekvatnim obrazovanjem.

11. NADZOR, MONITORING I EVALUACIJA

S obzirom na karakter djelatnosti socijalnog rada treba imati u vidu da institucionalni nadzor, monitoring i evaluacija rada predstavlja značajan segment sa stanovišta kvalitetnijeg ostvarivanja nadležnosti i transparentnosti u radu ustanova socijalne zaštite.

Poslove inspekcijskog nadzora u oblasti socijalne zaštite obavlja inspektor na nivou Federacije BiH i na nivou kantona, ukoliko je u zaposlen inspektor za ovu oblast. U Zeničko-dobojskom kantonu kantonalna inspekcija nema organizovanog inspekcijskog nadzora u ovoj oblasti. Sve ovo ukazuje na činjenicu da je inspekcijski nadzor nedovoljan, nije dovoljno savjetodavan i edukativan.

U skladu sa kantonalnim Zakonom Ministarstvo jedanput godišnje vrši stručni nadzor nad radom centara za socijalni rad i drugih ustanova socijalne zaštite. Na ovaj način se pored nadzora provjerava i podstiče kvalitet stručnog rada u centrima i službama socijalne zaštite. U okviru kantonalnih nadležnosti vrši se revizija priznatih prava u skladu sa kantonalnim zakonom, što je također nedovoljno i sa stanovišta uloge i potreba kantona kao i javnih ustanova za potpuno i efikasnije provođenje revizije.

Nadzor nad radom javnih ustanova iz oblasti socijalne zaštite vrši osnivač (općina ili kanton) posredno putem upravnih i nadzornih odbora te neposredno u kontaktima državnih službenika sa menadžmentom i zaposlenicima ustanova. Ove aktivnosti nisu u dovoljnoj mjeri planirane i koordinirane, te obavezujuće u skladu sa aktima i ulogom osnivača i ustanova. U tom smislu ustanove, redovno, a najmanje jednom godišnje po završnom računu dostavljaju osnivaču izvještaje o radu i finansijskom poslovanju za prethodnu godinu te program rada i finansijski plan za narednu godinu. Ove dokumente prethodno razmatra i o njima daje mišljenje upravi odbor ustanove, a nakon toga vijeća općina ili skupština u ulozi osnivača. Pored ovih redovnih aktivnosti ustanove obavještavaju osnivača i o aktuelnim pitanjima, projektnim aktivnostima ili problemima sa kojima se susreću. Stoga je potrebna asistencija, koordinacija ili podrška osnivača na unapređenju rada ustanova.

Vezano za monitoring ili superviziju rada stručnih radnika u ustanovama socijalne zaštite može se konstatovati da se ona obavlja od strane menadžmenta ustanove ili u okviru stručnih timova ustanova. Monitoring se obavlja od strane nezavisnih eksperata samo u slučajevima konkretnih projektnih aktivnosti koje podržavaju, finansiraju ili u partnerstvu obavljaju pojedine nevladine organizacije.

12. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Na osnovu iznesenih pokazatelja i uvida u stanje socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona moguće je konstatovati da se i pored teškog socijalno-ekonomskog stanja, ista provodi, te ostvaruju zakonom utvrđena socijalna prava. Socijalna zaštita kao djelatnost i ustanove socijalne zaštite, su zakonski definisane kao djelatnost i ustanove od posebnog interesa, shodno tome zahtjevaju posebnu pažnju svih organa zakonodavne i izvršne vlasti, a u cilju adekvatnijeg ostvarivanja prava korisnika i ukupne socijalne zaštite građana.

Na državnom nivou ne postoji zakonsko uređenje socijalne zaštite, niti postoje ustanove socijalne zaštite. Zakonska regulativa u oblasti socijalne zaštite uređena je na nivou Federacije BiH, a dio nadležnosti prenesen na kantone i općine. Ovakav zakonski osnov je fragmentiran i ne obezbjeđuje kvalitetniju implementaciju osnovnih principa. Pokrenute izmjene i dopune zakonskih propisa iz ove oblasti koje bi trebale doprinijeti poboljšanju stanja, mogu se smatrati pozitivnim aspektima.

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona nosilac je socijalne zaštite u Kantonu. Provodi je putem šesnaest javnih ustanova socijalne zaštite i dvije općinske službe socijalne i dječije zaštite. Na području Zeničko-dobojskog kantona djeluje deset centara za socijalni rad; dvije općinske Službe društvenih djelatnosti koje na svom području provode socijalnu i dječiju zaštitu: Dobož-Jug i Usora, zatim dvije gradske ustanove za smještaj djece i starijih osoba u Zenici: JU "Dom porodica", JU "Dom za stara lica Zenica" te dvije kantonalne ustanove: JU „Dom penzionera sa stacionarom“ i JU „Centar za djecu i odrasle osobe sa posebnim potrebama“. Grad Zenica i općine u Zeničko-dobojskom kantonu putem službi za društvene djelatnosti i socijalnu zaštitu nadziru, koordiniraju i prate rad gradskih/općinskih ustanova socijalne zaštite. Značajan broj nevladinih organizacija djeluje u oblasti socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona.

Kadrovsko, finasijsko i materijalno-tehničko stanje ustanova socijalne zaštite zahtijeva veći nivo primjene propisanih standarda, a u cilju kvalitetnije efikasnosti i transparentnosti u radu. Tehnička opremljenost i uslovi rada propisani su Pravilnikom o minimumu standarda za u ustanovama socijalne zaštite. Kadrovska struktura i broj zaposlenih u oblasti socijalne zaštite zahtijeva djelimično stručno popunjavanje, s obzirom da se uočava djelimični nedostatak stručnog mladog osoblja. Sigurnost zaposlenika i objekata je oslonjena uglavnom na intervenciju policije na poziv i uočava se djelimičan pomak u odnosu na prethodni period, ali u skladu sa globalnim procesima i dešavanjima na polju sigurnost, zahtijeva kontinuirano unapređenje zaštite ljudi i objekata.

Finansiranje ustanova vrši se od strane osnivača/općina za plate i materijalne troškove i dijelom za prava socijalne zaštite, dok se osnovni oblici socijalne zaštite finansiraju iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona. Broj korisnika socijalnih prava u posmatranom periodu se povećava što je dovelo i do kontinuiranog povećanja finasijskih izdvajanja. I pored ovoga zbog nepovoljnog ekonomskog i finasijskog stanja ova izdvajanja za socijalnu zaštitu su uglavnom redovna, sa povremenim kašnjenjima. Visina naknada je svakako minimalna, ali u skladu sa propisanim standardima. Na području Ze-Do kantona 8,2% građana koristilo neko od utvrđenih oblika socijalnih prava.

Kod analize korisnika socijalne zaštite evidentan je visok broj maloljetnih korisnika socijalne zaštite što predstavlja zabrinjavajuću činjenicu i potrebu većeg angažmana svih subjekata u društvu, a ne samo socijalne zaštite. Nameće se potreba za interesornom saradnjom i multidisciplinarnim pristupom. Iako se broj punoljetnih korisnika socijalne zaštite smanjuje, i dalje je vrlo visok i zabrinjavajući s obzirom na prisutne procese demografskog starenja našeg društva.

Visok broj korisnika i različitost prava i usluga koje se pružaju u socijalnoj zaštiti ukazuju na nedovoljan broj specijalizovanih ustanova u Ze-Do kantona u oblasti socijalne zaštite. Analiza ukazuje na visok nivo izdvajanja finansijskih sredstava iz Budžeta kantona za pojedine ustanove sa smještajem koje su formirane van Ze-Do kantona. Ovakav podatak ukazuje na mogućnost i potrebu razvoja preventivnih djelatnosti u postojećim ustanovama ili potrebu za formiranjem i osnivanjem novih specijalizovanih usluga ili ustanova u Ze-Do kantonu. Na ovaj način povećao bi se kvalitet usluga, korištenje raspoloživih resursa i zaposlenost stručnih kadrova što bi u konačnici dovelo i do značajnih finansijskih ušteda.

Uvidom u aktivnosti ustanova socijalne zaštite i zakonsku regulativu u BiH u odnosu na ostvarene rezultate u reformi socijalne zaštite u državama regije, evidentno je neophodan odgovorniji i ozbiljniji pristup reformi sistema socijalne zaštite na svim nivoima.

Razlozi reforme socijalne zaštite, mogu se identifikovati kroz izuzetnu pasivnost korisnika prava u sistemu socijalne zaštite, nedovoljna razvijenost mreže socijalnih usluga, nefleksibilnost i neefikasnost sistema. Strateški pravci razvoja i transformacije socijalnih službi pozicionirani su u okvir izgradnje novih politika, efikasnijih materijalnih usluga i obezbeđivanja kvalitetnih usluga podrške.

Izgradnja novih politika odnosi se na konstituisanje modela integralne socijalne zaštite (case management) orijentisane ka korisnicima i usmjerene ka njihovom osposobljavanju za nezavisan i produktivan život u zajednici. Izgradnjom novih politika obuhvatiti dva nivoa: strateško planiranje i holističku procjenu potreba korisnika.

Analiza ima holistički pristup i predstavlja dobru osnovu za planiranje, razvoj i unapređenje socijalne zaštite na nivou lokalnih zajednica i Kantona. U tom smislu predstavlja dobru polaznu osnovu za izradu *Strategije razvoja socijalne zaštite u Ze-Do kantonu*.

13. PREPORUKE

Na osnovu izvršene Analize djelatnosti i usluga socijalne zaštite u kadrovskom, finansijskom i materijalno-tehničkom stanju ustanova na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009-2015. godina, evidentna je potreba za razvojem i unapređenjem socijalne zaštite u smislu sljedećih preporuka:

1. da se reforma socijalne zaštite provodi na principima humanosti, solidarnosti i uzajamnosti;
2. da se u proces reforme socijalne zaštite uključi što veći broj stručnjaka iz teorije i prakse, ustanova i svih organizacija iz oblasti socijalne zaštite;
3. da se pristupi izradi Strategije razvoja socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2017–2021. godine sa Akcionim planom;
4. da se što hitnije kroz zakonska rješenja otkloni diskriminacija korisnika socijalnih usluga;
5. da se u skladu sa mogućnostima jačaju profesionalni i stručni kapaciteti u ustanovama socijalne zaštite;
6. da se pristupi sistematičnom, planskom unapređenju materijalno-tehničkih uslova u ustanovama socijalne zaštite;
7. da se omogući kontinuirana stručna edukacija uposlenika, u cilju unapređenja profesionalnih kompetencija i upoznavanjem sa savremenim metodama i tehnikama u profesionalnom radu;
8. da se obezbijede adekvatne pretpostavke za preventivno djelovanje i rad u lokalnoj zajednici;
9. da se riješi pitanje adekvatnog statusa usposlenika u ustanovama socijalne zaštite;
10. da se uspostavi, kontinuirano vodi i unapređuje baza podataka korisnika i usluga;
11. da se unaprijedi koordinacija i saradnja sa drugim ustanovama i oblastima u zajednici;
12. da se vrši kontinuirana razmjena informacija svih aktera koji su nadležni za zaštitu pojedinca i porodice;

Zenica, 20.10.2016. godine

MINISTAR

Nurdehan Šahinović

PREDSJEDNIK DRUŠTVA SOCIJALNIH RADNIKA

Mirnes Telalović